СОВЕТ ЭРДЭМ НАУКЫН ШЭНЭ ИЛАЛТА

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! 46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 15 (11919) | 1969 оной январиин 18, суббото | Сэн 2 мүнгэн

...РАГ ДЭЭРЭ: космонавтнууд А. С. Елисеев, В. А. Шаталов, Е. В. Хрунов гэгшэд замбуулинда ...оозо урда тээ һургуули гаража байна. ТАСС-ай фото.

...ЁТЧИК-КОСМОНАВТНУУД Е. В. ХРУНОВ, А. С. ЕЛИСЕЕВ ОНГОСО СООҺОО ЗАМБУУЛИНАЙ ДАЙДАДА ГАРАЖА, «СОЮЗ-4» ОНГОСО СОО ОРОО

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

...з-4», «Союз-5» замбуулинай онгосонуудай ...уд онгосонуудаа залгалдуулаад, 1969 оной ... 16-да хамта ниидэхэдээ, замбуулинай дай... ...хамшаг туршалгануудые хээ.

...з-5» онгосын экипаж летчик-космонавтнууд ...рунов, А. С. Елисеев гэгшэд Газарые гушан ...нгаа тойрожо ябаха үедөө, скафандрнуудые ... онгосо сооһоо замбуулинай дайдада гараа. ...втнууд А. С. Елисеев, Е. В. Хрунов замбуу... ...айдада гараад, хэдэ хэдэн научна туршал... ...е ба ажаглалтануудые хэһэнэй һүүлээр «Со... ...нгосын орбитальна таһалга соо орожо, ска... ...удаа тайлаад, летчик-космонавт В. А. Ша... ...й зэргэлэн һуури эзэлбэд.

...ерационно түхэлэй онгосоһоо холбоогүйгөөр ...арал хангаха шэнэ оньһон түхеэрэлгэнүүдтэй ...рнуудые үмдэжэ, космонавтнууд замбуули... ...дада гаража хүдэлмэрнлөө. Космонавтнууд ...Елисеев, Е. В. Хрунов замбуулинай дайдада ...и нэгэ час тухай саг соо байгаа.

...л одоной Газарые тойрохо зам дээрэ хоёр ...втнууд дэлхэй дээрэ эгээн түрүүшээр нэгэ ...оо нүгөөдэ онгосодо оробо. Энэ гайхамшаг ...гын ашаар замбуулинай замда үни удаан ... болоһон станцинуудай экипажуудые һэлгэхэ гү, али онгосын гэмтэлдэ ороо һаань, тэдэнэй экипаж абарха арга олгогдобо.

Е. В. Хрунов А. С. Елисеев хоёрой онгосоһоо гарахаар бэлдэжэ байһаниинь, онгосо дээрэхи телевизионно оньһон түхеэрэлгэнүүдэй туһаламжаар Газар дээрэ дамжуулагдаа, тэндэхи пунктнууд ажаглан хараа.

Космонавт Е. В. Хруновой замбуулинай дайдада гаража, «Союз-4» онгосо соо оролгонь Урда Америкын газар дээгүүр онгосын ниидэжэ ябахада үнгэрөө, тэрэшэлэн энэнь телевизионно камерануудай туһаламжаар газар руу дамжуулагдаа.

Космонавтнууд замбуулинай дайда руу гараха, нэгэ онгосоһоо нүгөө онгосодо орохо үедөө хоорондоо үргэлжэ холбоотой байгаа. Бүхы космонавтнуудай бэень гэмгүй һайн гээд «Союз-4», «Союз-5» онгосонуудай командирнууд дуулгаа. Онгосонууд дээрэхи оньһон түхеэрэлгэнүүд һаадгүй һайнаар хүдэлжэ, тэдэнэй нэгэ онгосоһоо нүгөө онгосодо орохыснь хангаа.

«Союз-4», «Союз-5» онгосонууд бэе бэеһээ һалаад, ниидэлгээ үргэлжэлүүлээ. Научно-шэнжэлэлгын туршалгануудай программа амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ байна.

„СОЮЗ-4", „СОЮЗ-5" ЗАМБУУЛИНАЙ ОНГОСОНУУД БЭЕ БЭЕҺЭЭ ҺАЛААД, НИИДЭЛГЭЕЭ ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛЭЭ

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

...а мэдээсэһэнэй ёһоор, «Союз-4», «Союз-5» ...улинай онгосонууд январиин 16-да Москвагай ... 11 час 20 минутада залгагдажа, замбуули... ...туршалгын станци болоод, Газарые тойрон ...

...ниидэлгын үедэ хоёр космонавтнууд дэлхэй ...эгээн түрүүшээр нэгэ онгосоһоо нүгөөдэ онго... ...ороо.

...дцинн ниидэлгын үедэ, нүхэд Е. В. Хрунов, ...Елисеев гэгшэдэй замбуулинай дайдада гара... ...дэ научно-техническэ ба медико-биологическэ ...гэнүүд ба туршалганууд хэгдээ.

...монавтнууд нүгөөдэ онгосо соо ороһоной һүү... «Союз-4» онгосые жолоодохо талаар туршал... ...ые хээ, мүн станци дээрэхи оньһон түхеэрэл... ...эй ямараар хүдэлдэг байһые шалгажа үзөө.

...буулинай эгээн түрүүшын туршалгын станци ...е тойрон ниидэнэ гэбэл: 83,85 минута соо Га... ...тойроно: Газарһаа эгээн холонь 250 кило... ...Газарай нюрууһаа эгээн ойронь 209 километр; ...ус 40 минута һөөлжүү замаар ниидэнэ.

...осонуудай ойртолсохо, тулгалдаха ба залгалдаха ушар, космонавтнууд Е. В. Хрунов, А. С. Елисеев гэгшэдэй нэгэ онгосоһоо нүгөөдэ онгосодо оролго программын ёһоор хэгдээ гээд замбуулинай станциин командир нүхэр В. А. Шаталов ээлжээтэ радио-холбооной үедэ дуулгаа.

Нэгэ онгосоһоо нүгөөдэ онгосодо орохо үедэ космонавтнууд нарин һайнаар, этигэл түгэдөөр хүдэлмэрилөө.

Январиин 16-да Москвагай сагаар 15 час 55 минутада «Союз-4» ба «Союз-5» онгосонууд бэе бэеһээ һалажа, ами амяараа ниидэлгэнүүдээ үргэлжэлүүлээ.

Телеметрическэ мэдээнүүдэй ба онгосонуудай командирнуудай элидхэлнүүдэй ёһоор, космонавтнуудай бэень һайн, онгосонууд дээрэхи бүхы оньһон түхеэрэлгэнүүд һаадгүй һайнаар хүдэлнэ. Онгосонуудай кабинанууд соохи дараса ба температура хараалагдаһан хэмжээндээ.

Научно-техническэ туршалгануудай ба шэнжэлэлгэнүүдэй программа «Союз-4» ба «Союз-5» онгосонууд дээрэ амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ байна.

„СОЮЗ-4", СОЮЗ-5" ЗАМБУУЛИНАЙ ОНГОСОНУУД НИИДЭЛГЭЕЭ ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛНЭ

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

...Союз-4» ба «Союз-5» замбуулинай онгосонууд ...еһээ, һалгаагдаһанай һүүлээр, ниидэлгээ ...дань үргэлжэлүүлээ.

...ёр онгосонуудай экипажууд хүдэлмэриингөө ...раммые амжалтатайгаар дүүргээ.

...Союз-4» онгосын экипажай шэнэ гэшүүд, космо...нууд Е. В. Хрунов, А. С. Елисеев шэнэ һуури...дан тааража, онгосын оньһон түхеэрэлгэнүү... хүдэлмэрине шалгаад, ниидэлгын программын ...ор хараалагдаһан туршалганууд ба ажаглалта...уудые хээ. Замбуулинай дайдада программын ...өр туршалгануудые хэһэнэй, нэгэ онгосоһоо нү... онгосо соо ороһоной һүүлээр космонавтнуу... бэень гэмгүй һайн. Нэгэ онгосоһоо нүгөө онго... орохо үедөө хүшэр хүндэ юумэн дайралдаа... энэ даабари этигэл түгэдөөр хэгдээ гээд тэдэ... дуулгаа. Юундэб гэхэдэ, Газар дээрэхи һорилгын үедэ энэнь һайнаар бэлэдхэгдэһэн байгаа.

Космонавтнууд Е. В. Хрунов, А. С. Елисеев Москвагай сагаар 18 час 30 минутада онгосын амарха таһалга соо ороо. В. А. Шаталов онгосынгоо кабина соо амарха юм.

«Союз-5» онгосын командир Б. В. Волынов программаяа дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр Москвагай сагаар 18 час 30 минутада амарха таһалга соогоо ороо.

Телеметриин ба космонавтнуудай элидхэлнүүдэй ёһоор, экипажуудай бэень эрхим һайн, онгосонууд дээрэхи оньһон түхеэрэлгэнүүд һаадгүй һайнаар хүдэлнэ.

«Союз-4», «Союз-5» онгосонуудай ниидэлгэ үргэлжэлһөөр. Москвагай сагаар 17 час 32 минутада замбуулинай онгосонууд Советскэ Союзай газар дээрэһээ харагдахагүй зонодо ороо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа): замбуулинай «Союз-5» онгосоһоо гаража, «Союз-4» онгосодо ороһон космонавтнууд Е. В. Хрунов, А. С. Елисеев. ТАСС-ай фото.

«СОЮЗ-4», «СОЮЗ-5» ЗАМБУУЛИНАЙ ОНГОСОНУУД ДЭЭРЭҺЭЭ ЭЛЬГЭЭҺЭН АМАРШАЛГА

МОСКВА, КРЕМЛЬ.

Ниидэлгэ һаадгүй һайнаар үнгэрнэ, онгосонуудые залгалдуулга һайнаар үнгэрөө, космонавтнууд Хрунов, Елисеев гэгшэд «Союз-5» онгосоһоо «Союз-4» онгосодо амжалтатайгаар ороо гэжэ «Союз-4», «Союз-5» замбуулинай онгосонууд дээрэһээ Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедтэ, Советскэ правительствада элидхэнэбди.

Манай бэе гэмгүй һайн, согтой залитайбди. Ехэ этигэл найдабари үзүүлһэнэйнь түлөө түрэл ленинскэ партиин Центральна Комитедтэ, Советскэ правительствада халуун баяр баясхалан хүргэнэбди.

Космонавтнууд:
ШАТАЛОВ, ВОЛЫНОВ,
ЕЛИСЕЕВ, ХРУНОВ.

Космонавтнууд нүхэд Владимир Александрович ШАТАЛОВ, Борис Валентинович ВОЛЫНОВ, Алексей Станиславович ЕЛИСЕЕВ, Евгений Васильевич ХРУНОВТО эльгээһэн партиин ба правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй амаршалгын телеграмма

Хүндэтэ нүхэд!

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үмэнэһөө «Союз» гэжэ онгосонуудай замыень хубилган ойртуулха, залгалдуулха хэрэгые һайнаар дүүргэжэ, космонавтнууд нүхэд А. С. Елисеев, Е. В. Хруновой «Союз-5» онгосоһоо «Союз-4» онгосодо амжалтатайгаар ороһонтой дашарамдуулан, таанадые халуунаар амаршалнабди.

Энэ шэнэ гайхамшаг амжалта совет наука ба техникын үргэн арга боломжонуудые гэршэлээ.

Бүхы совет арад таанараараа омогорхоно, даабаряа һайнаар дүүргэжэ ерэхыетнай хүсэнэ.

Таанадые үнэн зүрхэнһөө тэбэринэбди, түрэл Газар дээрээ хүлеэнэбди.

Л. БРЕЖНЕВ, Н. ПОДГОРНЫЙ, А. КОСЫГИН.

АМАРШАЛГАДА ХАРЮУ

Халуунаар амаршалжа, бидэнэй танай анхарал оролдолго гаргаһанайтнай түлөө КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ үнэн зүрхэнһөө баяр баясхалан хүргэнэбди. Бэемнай гэмгүй һайн. Эхэ оронойнгоо даабарине дүүргэхэбди гээд найдуулнабди.

Космонавтнууд:
ШАТАЛОВ, ВОЛЫНОВ,
ЕЛИСЕЕВ, ХРУНОВ.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ АРАДУУДТА

Коммунизм шэн зоригтойгоор байгуулагша агууехэ совет арадые «Союз-4» ба «Союз-5» замбуулинай онгосонууд дээрэһээ халуунаар амаршалнабди.

Космонавтнууд:
ШАТАЛОВ, ВОЛЫНОВ,
ЕЛИСЕЕВ, ХРУНОВ.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДАЙ АРАДУУДТА

«Союз-4» ба «Союз-5» замбуулинай совет онгосонууд дээрэһээ социалис оронуудай ажалшадые халуунаар амаршалнабди. Манай арадуудай хоорондохи хани барисаан ба харилсаа холбоон бүри хүгжэн һалбараг лэ.

Космонавтнууд:
ШАТАЛОВ, ВОЛЫНОВ,
ЕЛИСЕЕВ, ХРУНОВ.

„СОЮЗ-4" ЗАМБУУЛИНАЙ ОНГОСО НИИДЭЛГЭЕЭ АМЖАЛТАТАЙГААР ТҮГЭСХЭБЭ

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

Мүнөөдэр, 1969 оной январиин 17-до Москвагай сагаар 9 час 53 минутада летчик-космонавтнууд нүхэд В. А. Шаталов, А. С. Елисеев, Е. В. Хрунов гэгшэдһээ бүридэһэн экипажай жолоодоһон замбуулинай «Союз-4» онгосо ниидэлгынгээ хараалагдаһан программые амжалтатайгаар дүүргэһэнэй, һүүлээр Советскэ Союзай урид заагдаһан райондо — Караганда хотоһоо баруун — хойшоо 40 километртэ буугаа.

Космонавтнуудай бэень гэмгүй һайн.

Газарта буухаһаа урид «Союз-4» онгосын экипаж туршалгын научна аппаратура ба кино, фото-буулгабаринуудтай материалнуудаа доошоо бууха аппарат соо хээ. Космонавтнууд бэеэ креслэнүүдтээ бүхэлэн уяба. Онгосын командир гараараа залан жолоодожо, урид хараалһан сагтаа доошоо бууха оньһон түхеэрэлгэнүүдээ хүдэлгөө.

Урид хараалагдаһанай ёһоор, онгосын ниидэлгые удааруулха двигательнүүд хүдэлгэгдэжэ, скоростёо бага болгоо, тиигэжэ онгосо газарта бууха замдаа ороо.

Онгосын ниидэлгые удааруулха двигателиие хүдэлгэһэнэй һүүлээр газар дээрэ бууха космонавтнуудтай аппарат орбитальна таһалгаһаа һалаба. Доошоо бууха аппарат аэродинамическа арга хэрэглэн, атмосферэ соо ороод, газарта бууха замдаа хүрэхэтэйнь зэргэ газарта буулгаха двигатель ба парашютна оньһон түхеэрэлгэнүүд хүдэлжэ, аппарадые дорьбоогүй зөөлэхэнөөр газарта буулгаһан байна.

Космонавтнууд В. А. Шаталов, А. С. Елисеев, Е. В. Хрунов гэгшэдые бэдэрэлгын бүлэгэй түлөөлэгшэд, хани нүхэдынь, спортивна комиссарнууд, журналистнууд газар дээрэ угтажа байгаа.

«Союз-4» замбуулинай онгосын ниидэлгэ амжалтатайгаар түгэсэбэ.

«Союз-5» замбуулинай онгосо ниидэлгээ үргэлжэлүүлһээр. Космонавт Б. В. Волынов ниидэлгынгээ даабари дүүргэжэ ябана. Тэрэнэй бэе эрхим һайн. Онгосынь оньһон түхеэрэлгэнүүд һаадгүй һайнаар хүдэлнэ.

АМЖАЛТАЯА АРЬБАДХАНА

Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой ажалшад үнгэрһэн жэлдэ һайнаар ажаллаһанайнгаа ашаар һү, мяха, нооһо, таряа гүрэндэ худалдаха түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргэһэн байна. Эндэхи механизаторнууд намартаа 18.000 центнер таряа гүрэндэ тушаажа, аймаг доторoo шалгарһан юм. Колхозой һаалишад нёдондо түсэбэй ёһоор 6200 центнер һү гүрэндэ тушааха даалгабаряа 7558 центнертэ хүргэһэн байна. Мяха гүрэндэ худалдаха түсэб 51 центнерээр үлүүлэн дүүргэгдэв. Ажахын хонишод нёдондо хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ амжалта туйланхай. Тэдэнэр түсэбһөө гадуур аяар 180 центнер нооһо хайшалһан байна.

Иигэжэ колхоз нёдондо нилээдгүй ехэ олзотой гараа. Ажахын түрүү хонишод С. Гомбоева, Г.-Ц. Цыремпилова, механизаторнууд В. Цыренов, Б. Ринчинов, һаалишад Г. Буянтуева, М. Жигжитовэ болон бусад хамтын ажалдаа ехэхэн хубитаяа оруулынхай.

Мүнөө колхозой гэшүүд туйлаһан амжалтаяа арьбадхан, эршэтэйгээр ажаллана. Тэдэнэр табан жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын түлэ бүхы аргаараа оролдоно. Эндэхи ажалшад В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулжа, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаһан байна.

Д. ДОРЖИЕВ.

ХОЁР ҮДЭРЭЙ СЕМИНАР

hаяхан КПСС-эй Хяагтын райком партийна организацинуудай секретарьнарай хоёр үдэрэй семинар үнгэргэбэ. Эндэ хамта 75 хүн хабаадаа.

Семинар дээрэ КПСС-эй ЦК-гай октябрийн Пленумэй табиhан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ партийна организацинуудта эмхидхэлэй хүдэлмэри яажа ябуулагдажа байhан тушаа партиин райкомой нэгэдэхи секретарь Е. Ф. Елизов элидхэл хэhэн байна. «В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойе угтуулан, ажалшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри эмхидхэхэ тухай» асуудалаар партиин райкомой секретарь Н. Е. Белозеров элидхээ. Райкомой пропаганда болон агитациин таhагые даагша Г. Г. Цыбиков коммунистнуудай идейно-теоретическэ бэлэдхэлые дээшэлүүлхын тулада партийна организацинуудай ямар зорилго бэелүүлхэ байhан тушаа хөөрэбэ.

Мүн КПСС-эй райкомой эмхидхэлэй таhагые даагша С. Р. Гумпылов, секретариин туhалагша В. В. Ванчиков, бүридхэлэй секторые даагша Г. Н. Фалилеева гэгшэд партийна эмхидхэлэй хүдэлмэри тухай, партийна ажахые яажа эрхилхэ тухай хэлэбэ.

Семинар дээрэ парторганизацинуудай секретарьнар дүй дуршалаа халан абалсаа. hүүлдэнь уласхоорондын байдал тухай А. Ф. Солдатовай лекци шагнаба.

Р. ПОЛУСУРОВ,
КПСС-эй обкомой инструктор.

МАНАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

Баргажанай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо хонин ажалай тусхай бригада бии юм. Борогол нютагта оршодог энэ бригадада мүнөө хамта дээрээ 10 мянга гаран хонин тоологдоно. Эдэнэй 4500-ниинь эхэ хонид.

Түсэбтэ табан жэл соо бригадынхид 12093 хонитой болохоор хараалханхай. Тэрэ тоодо бригадада 5000 эхэ хонин бии байха. Бригадын хонишод энэ үедэ 3690 хурьга түлжүүлхээр, 710 центнер хонинпой мяха гүрэндэ худалдахаар, 340 центнер ноохо хайшалхаар шиидэнхэй.

Эндэхи хонишод манай агуу вождь В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо зорюулжа ехэ социалис уялга абанхай. Тэдэнэр табан жэлэйнгээ түсэбүүдые болзорhоо хахад жэлээр урид дүүргэхээр шиидэжэ, аймагайнгаа бүхы хонишодые социалис мүрысөөндэ уряалханхай.

Бороголой хонишод хараа түсэбүүдээ амжалтатай бэелүүлнэ. Тэдэнэр гурбан жэлэйнгээ түсэбүүдые үлүүлэн дүүргээд, саашадаа бүри амжалтатайгаар ажаллахаар бэеэ зэhэнхэй.

hаяшаг манай корреспондент Геннадий Ринчино Баргажанай аймагаар ябажа ерэхэдээ, энэ бригадын бригадир Нима Бадмаевич Тыхеевтэй хөөрэлдэhэн байна. Тэдэнэй хөөрэлдөө доро толилнобди.

ХАХАД ЖЭЛЭЭР УРИ[...]

Корреспондент: Бригададатнай ажалша бэрхэ хүнүүд олон гээшэ ааб даа. Эдэ түрүүшүүл тухайдаа хөөрэжэ үгыт.

Бригадир: Манай бригадада ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг хонишод үгы. Тэдэнэрэй булталаа хаба шадал соогоо оролдожо хүдэлдэггүй haань, ажалнай урагшатай байхагүй hэн. Ахалагша хонишон Радна Табханаевич Гармаев тухай нэгэ хэдэн үгэ хэлэлтэй. Нүхэр Гармаев хонин ажалда хори гаран жэлдэ ябана. Тэрэ дүршэл шадабаритай хонишон болоhоор үнинэй. Радна Табханаевич дүрбэн жэлэй саада тээ Буряад оронойнгоо хонишодой дунда түрүү hуури эзэлhэн юм. Нигэжэ бригадымнай түрүү хонишон гүрэн түрын үндэр хайра шан — Ажалай Улаан Тугай ордендо хүртэhэн байна. hүүлэй найман жэл соо ахалагша хонишон зуун эхэ хонин бүриhөө 90—95—100, зуунhаа дээшэ хурьгадые түлжүүлнэ. Урдань отарынхид хонин бүриhөө 2—2,5 килограмм ноохо абадаг байбал, мүнөө энэнь 3,5 килограммда хүрэнхэй.

Хонишод Татьяна Эрдынеева, Лама Борисов, Базар Ринчино, Цалмид Тугутов болон бусад колхоз, аймаг дотороо эрхим ажалаараа суурханхай.

Корреспондент: hүүлэй жэлнүүдтэ хонидойтнай ашаг шэмэ нилээд дээшэлhэн байна. Энэ ямар аргаар туйлагдааб, хаанаhаа эхитэйб?

Бригадир: Нэн түрүүн хонидой үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэри тухай хөөрэhүү. Энэ талаар бригада доторнай тон ехэ хүдэлмэри хэгдэнхэй, хэгдэжэшье байна. Хонидой үүлтэр hайжаруулхын тула колхозоймнай главна зоотехник Агния Цыремпиловна Цыремпилова ехээр оролдоно.

Бригада доторнай хара эрээн хонид үгы боложо байнхай. Бидэ hүүлэй арбан жэлдэ хонидоо искусственна аргаар урэжүүлнэбди. Колхоздомнай хусын урэ абаха станци бии. Эндэ алтайн үүлтэрэй арбан, забайкальска үүлтэрэй 12 хуса баридаг. Урэжүүлгын үедэ гүрэнэй үүлтэр hайжаруулха станциhаа ушөө 5 хуса абтадаг юм.

Бидэ хони урэжүүлх[...] ехэ анхарал хандуулагша[...] жүүлгэ август hарын[...] эхилдэг. Энэ үедэ хони [...] хэ пунктнууд булталаа б[...] лаг заншалтай. Урэжүүл[...] ототой болоhон хонидые [...] лэнгүй алдажа орой б[...] Юуб гэхэдэ, хонин хоёрдо[...] 16 хоножо ототой боло[...] Техник-урэжүүлэгшээр Д.[...] денова арбадахи жэлээ [...] Тэрэ hайнаар ажаллад[...] энэ харюусалгатай үеэ[...] урэжүүлэгшэдэ ветфельш[...] Бадмаева туhалдаг бай[...] жүүлгэ богонихон болзор[...] гэргэдэдэг.

Энэ үедэ хонид тарга[...] зэргэтэй. Бригадымнай х[...] бүри үбhэ тэжээлээр ду[...] Урзанда үбэл хонин бү[...] килограмм үбhэн, үдэ[...] грамм таряа талханай зүй[...] hэн байна. Хэды тиибэшье [...] най hайн үбэлжөө. Хайш[...] Хонишод бэлшээридэ ехэ [...] хандуулна. Бригадымнай [...] эртэ хабарhаа орой намар [...] бэлшээридэ ябадаг. Зун[...] ли сүүдхэ соогоо шахуу [...] Хонид нигэжэ бэлшэдэг ха[...] ган, hайн байна.

Корреспондент: Түл [...] хайшан гэжэ үнгэргэнэбта!

Бригадир: Хониднай [...] hара соо хурьгалжа эхил[...] нишоднай энэ харюу[...] ажалдаа бэлдэжэ дүүргэх[...] дэ мүнөө жэл нёдондо[...] дутуугүй олон хурьга тү[...] хээр шиидээбди. Нёдондо [...] дэмнай 100 эхэ хонин [...] 89 хурьган түлжүүлэгдэhэ[...]

Эндэ тиимэ ехэ нюуса га[...] hайн хонидhоо hайн түл [...] гээшэ ааб даа. Энэнэй ха[...] хонишод ехээр оролдоно. [...] хони, хурьгадайнтаа байра [...] на, хэрэгтэй болохо хэрэг[...] дээ бэлдэнэ.

Ажал тухай хөөрэхэ бо[...] нимэл даа. Энэ табан жэ[...] түсэб хахад жэлээр урид [...] хын тула хаба шадалаара[...] лоhообди.

КОММУНИСТ ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

САГАА ОЛООД ЛЭ БАЙХА

Жанчип Гылыковичтэй удаан hуужа хөөрэлдэхын аргагүй. Ходол сүлөөгүй, нишэ тиишээ яараhан, шамдаhан лэ ябадаг. Тиимэ байгаагүйдөө арганьшьегүй даа. Отделениингээ үхэрэй фермые даажа байhан хүндэ үбэлжэлгын нимэ хатуу сагта сүлөөтэй намдуу гэшхэлхэ, үни удаан үгэ хүүрэлдэжэ hууха забhар олдолтой гү? Үгы бэд даа. Тэрэ мүртөө нүхэр Базаров эндэхи партийна эхин организациин секретарь тушаалтай коммунист.

Тингэбэшье али бүхы хэрэгээ ябуулд бүтээдэг, хүнгэн дорюун хүн юм. Жанчип Гылыковичые нимэ тиимэ гэлсэхэ, гүйhэн харайhандаа хүрэдэггүй гэхэ хүниис энэ Анаа Үртөөдэ олохогүйт. Нээрээл хамаг даабаряа ябуулд лэ дүүргэдэг гээшэмнай тон зүй.

Нэгэ жэшээ дурдаhуу даа. Нёдондо намарhаа эхилжэ, 1969 ондо уншаха газетэ, журналнуудай захил эмхидхэн абалта декабриин тэн болотор үргэлжэлөө hааб даа. Энэ хүдэлмэриие нүхэр Базаров өөрөө хүтэлбэрилөө, хэблэл тараадаг ниитын этигэмжэтэдэ үдэр бүри хамhалсаа. Тэрэнэй хүдэлмэриин ябасые ходо шалгажа байгаа. Мүнгөөр ядалдаhан айлнуудта отделениингээ эрхилэгшэ ба бухгалтертай үгэеэ ойлголсожо, сат дарыдань туhалалсаха арга олодог hэн.

Тиигэжэ Анаагай совхозой 3-дахи отделениин айлнууд урхэ тоолон хэдэ хэдэн газетэ, журналнуудые захиhан, энэ кампаниие эмхитэйгээр үнгэргэhэн байха юм. Энэ тосхондо буряад айлнууд олон. Тэдэнэр «Буряад үнэн» газетэ яhала хүсэлтэйгөөр захяа. Энэ жэлдэ 40 гаран айл түрэл хэлэн дээрээ хэблэгдэдэг газетэ уншахань гээшэ. Урдань эндэ иимэ олоор энэ газетые захидаггүй hэн. Хүн бүхэнтэй зохилоор хөөрэлдэжэ, ушар удхыень ойлгуулжа үгөөд лэ байхада, хэн газетэ, тэрэ мүртөө буряад хэлэн дээрээ уншахаяа арсаба гээшэб.

Гэхэтэй хамта отделениин парторг баhа нэгэ иимэ аягүй зүйлтэй ушарhанаа шэгээ хубилган хөөрэхэ юм. Энэ отделенидэ зоотехнигээр дээдэ эрдэмтэй мэргэжэлтэ Дмитрий Базарович Дугаров хүдэлдэг. Энэ залуу хүн Яруунын аймагта дунда hургуули дүүргэhэн, буряад хэлэнэй грамматика, бэшэгэй дүрим гүйсэд шудалhан эрдэмтэ. Теэд нүхэр Базаровай «Буряад үнэниие» захиха тухай тэрээндэ дурадхахадань, отделениин хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн, ёhо гурим мэдэхэ, бүдүүзгэй хүн байгаад, энэ газетэ захихаяа гол таhа, хүлhэ алдатараа арсаа юм хаш.

— Ямар жэгтэй хүнүүд байдаг юм гээшэб даа. Гар хүлынь hалганажа, сохо руунь хүлhэнэй дуhал hубарижа байгаал даа. Хүмүүжэлнайл дуталдана гээшэ ааб даа,— гэжэ угаа халаглантяар нүхэр Базаров намда хөөрөө hэн.

Хүдөөгэй интеллигент зоной нигэжэ байхада, нээрээшье, аягүйл даа. Харин тиихэдэ юрын малшад, механизаторнууд газетэ, журнал захилгада угаа эдэбхитэйгээр, өөрынгөө дураар хэрэгтэй юумэнүүдээ бэшүүлжэл байха юм.

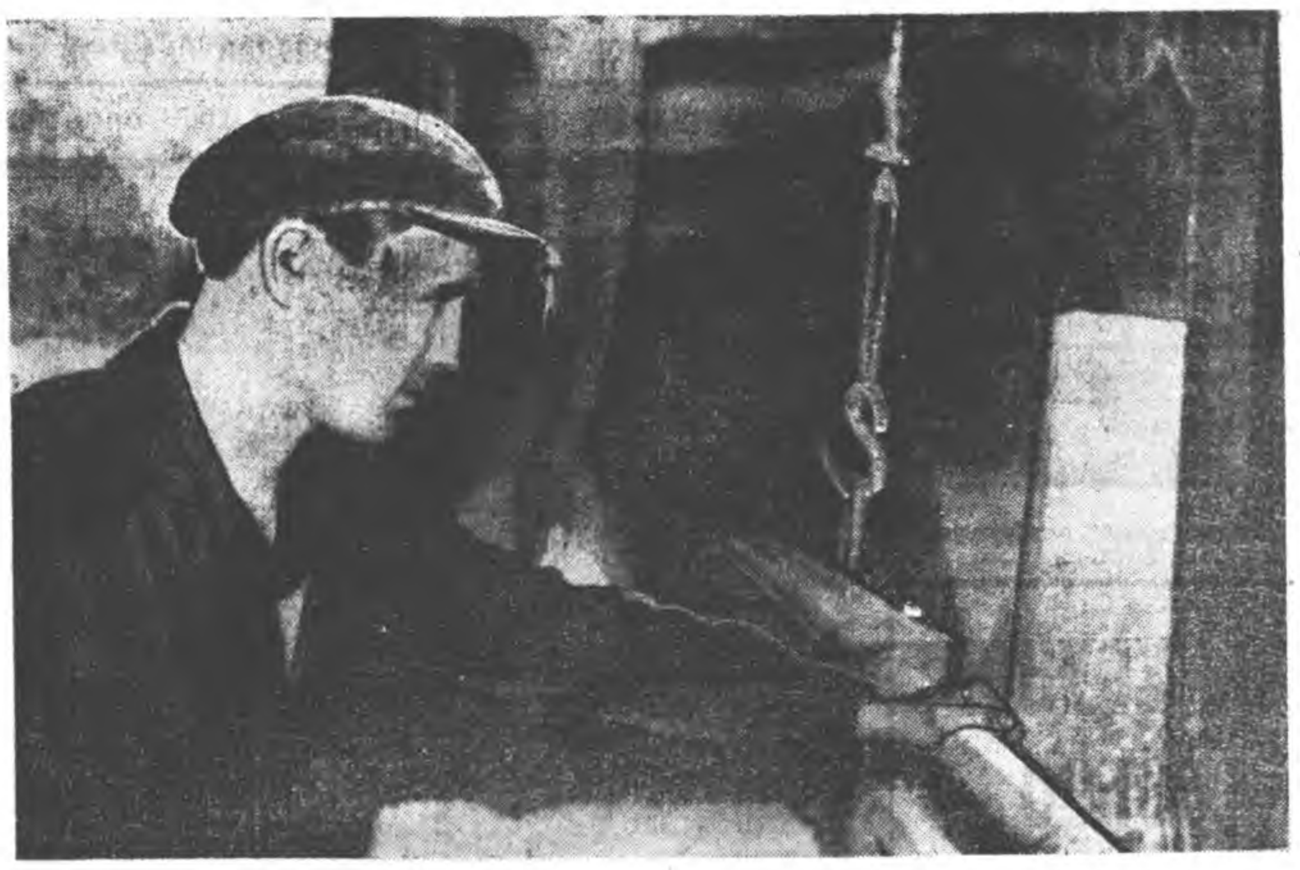
Секретариин гайхааша буруушье бэшэ. Али бүхы юумэндэ хам оролсожо, урдахи зорилгоёо hайнаар бэелүүлхэ гэжэ үдэр бүри оролдожол ябахадань, баhа зарим нэгэн — нэрэтэй солотой хүнүүд аад, шэргүүсэлдэжэ ябахадань урмаяашье хухархаар болоно ха юм. Теэд Жанчип Гылыкович энэ мэтын юумэндэ тунхариха коммунист бэшэ. Залуу мэргэжэлтэдэ ойлгуулжал hалаха аабза. Нютагтаа хүндэтэй хүнэй, партийна хүтэлбэрилэгшын үгэ ондоохон лэ шэрдэhэтэй байха.

Элэ мэтын таарамжагүй ябадалай ганса нэгэ үзэгдэдэг ушар шалтагаанууд тухай Жанчип Гылыковичтэй унгилан хөөрэлдэжэ hуутарнай, hая түбхинүүлжэ байhан шэнэ гүйсэд оньhожоруулагдаhан hү hаалиин фермэ тээhээ шамдуу ерэжэ ябаhан хүниие сонхоор обёоржо, «тэрээ руугаа ошоогүйдэмни баhал аргагүй болобол даа. Намайе бэдэржэ ерэбэ гээшэ. Лаб дээрээ ядалдажал байнабди. Хүлисэгты. Би ябаhуүе» гээд, дары түргэн хубсалаад, хойшоо гэшхэлшоо hэн.

Иимэл сүлөөгүйхэн, тэбдүүхэн лэ хүдэлмэритэй, партийна тушаалтай коммунист юм нүхэр Базаров.

Р. ЦЫМПИЛОВ.

Хорнин аймаг.

ТҮРҮҮШҮҮЛ ХҮНДЭТЭЙ

КПСС-эй Бэшүүрэй райкомой бюро, аймагай Соведэй гүйсэдком hаяхан аймагай ажахынуудай үнгэрhэн жэлэй дүнгүүдые хаража үзэhэн байна. XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоз ороохо таряанай ургасаар, гүрэндэ таряа болон хартаабха, овощ тушаалгаар түрүү hуури эзэлжэ, аймагай дамжуулгын Улаан туг, мүнгэн шанда хүртэбэ.

Аймаг соогоо дэлгэрhэн шубуушадай социалис мүрысөөндэ илаhан «Победа» колхозой шубуунай фермын коллектив (даагшань нүхэр В. С. Плюснин), мүн Бэшүүрэй совхозой шубуунай фермын коллектив аймагай Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэбэ.

Түрүүшүүл шэнэ жэлдэ бүри ехэ амжалта туйлажа, В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй баярта ойе угтаха гэhэн социалис уялгануудые абаад, улам эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна.

П. ТКАЧЕВ.

В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойе ажалай шэнэ амжалтаар угтахын тула мүрысөөн дэлгэрээ. Улаан-Үдын шэлэй заводой хүдэлмэришэ залуу коммунист Юрий Марушев мүн лэ ажалай вахтада жагсаба. Тэрэ үдэр бүриингөө даабари 15—20 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **Юрий Марушев ажалдаа.**

М. СУТУРИНАЙ фото.

АХА ДҮҮ СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

БОЛГАРИ

Ямбол городто хилээмэнэй шэнэ завод ашаглалгада үгтөө. Түс предприяти Советскэ Союзhаа, ГДР-hээ ба Чехословакиhаа абтаhан машинануудаар түхеэрэгдэнхэй.

Болгариин Коммунис партиин хэблэл «КПСС-эй түүхые» болгар хэлэн дээрэ зургаан ботитойгоор хэблэжэ гаргахань. Тэрэнэй нэгэдэхи боти мүнөө гаргагдаа. 1883 онhоо 1903 он хүрэтэрхи үе түс боти соо оруулагдаа.

ПОЛЬШО

Польшын Арадай Республикада автобусна харилсаанууд пассажирнуудые шэрэлгээр бусад түхэлэй транспортнуудай дунда нэгэдэхи hуури эзэлдэг болоо. ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Главна статистическэ управлениин мэдээсэлэнэй ёhоор, 1968 ондо хамта дээрээ автобусуудаар 1.041,6 миллион пассажир гү, али түмэр замаар зөөгдэhэн пассажирнуудта орходоо 20,3 миллионоор олон хүн шэрэгдэhэн байна. Энэ хадаа ПНР-эй автомобильна ба шоссейнэ харгынуудай түргэноор хүгжэhэнэй ба hэльбэн заhагдаhанай үрэ дүн болоно.

1969 ондо Польшодо 15 hуурин газар городууд гэжэ нэрлэгдэхэ эрхэтэй болобо. Варшавска воеводствын Лохув, Кобылка, Краковска воеводствын Хелмик ба Сулковице, Вроцлавска воеводствын Бардо ба Завитов тосхонууд тэдэнэй тоодо оролсоно.

Мүнөө Польшын Арадай Республикада 834 город бии. 1954 онhоо хойшо 120 гаран hуурин газар городууд гэжэ нэрлэгдэдэг болоhон байна.

ДРВ

Освобождение гэжэ хэблэлэй агентствын дамжуулгада үндэhэлэн, ВИА агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй амжалтатай ябуулгануудые хэhэнэй ашаар Урда Вьетнамай олон провинцида арадай захиргаанай комитедүүд байгуулагдана.

Урда Вьетнамай түбэй хубиин бүхы тосхонууд болон районуудай хахадтань 1968 оной ноябрь хүрэтэр арадай захиргаанай комитедүүд байгуулагдаhан байгаа гээд мэдээсэл соо тэмдэглэгдэнэ. Мүнөө Залай, Котум, Куангда, Куангнам, Куангнгай, Биньдинь провинцинуудта, гэрэшэлэн Куангнам провинциин түб Хойанда иимэ комитедүүд байгуулагданхай.

ГДР

«ГДР-эй дээдэ hургуулинуудай талаар 1968 он гүнзэгы ехэ хубилалтануудай ба түргэн хүгжэлтын жэл болоо» гээд ГДР-эй Дээдэ ба тусхай дунда hуралсалай министр И. Гисман АДН агентствэдэ интервью үгэхэдөө мэдүүлээ. СЕПГ-гэй VII съездын шиидхэбэринүүдэй ёhоор, ГДР-тэ дээдэ hуралсалай мүнөөнэй шэнэ социалис гурим байгуулта эхилээ.

Социалис дүршэлтэй дээдэ hургуулинууд бүри нягта ба гүнзэгы холбоотой болоо гээд И. Гисман зааhан байна. «Энэ зорилгоор дээдэ hургуулинуудта хамагай түрүүндэ олониитын хүсөөр хүдэлдэг советүүд, секцинүүдэй советүүд байгуулагдаа. Эдэ советүүдэй хүдэлмэридэ дээдэ hургуулинуудай түлөөлэгшэдhөө гадна, предприятинуудай, ниитын органуудай харюусалгатай хүдэлмэрилэгшэд хабаададсадаг.

Мүнөө жэлдэ 1968 онойхитой сасуулхада республика дотор студентнүүдэй тоо 9,3 процентээр олон болохо. Техническэ hургуулинуудай студентнүүдэй тоо хамагай түрүүндэ шэнэ инженернэ дээдэ училищинуудые байгуулhанай ашаар 51 процентээр олон болохо юм. Хамта дээрээ республикын бүхы дээдэ hургуулинуудай болон университедүүдэй студентнүүдэй тоо 1968 ондо 108 мянган хүн байhанаа мүнөө жэлдэ 118 мянган хүн болохо. Техническэ hургуулинуудта тэдэнэй тоо 140 мянганhаа 149 мянган хүн болохо.

ЮГОСЛАВИ

Воеводино гэжэ автономито хизаарта шэнэ гэр байрануудые барилгада бүри ехэ анхарал хандуулагдана. Хэрбээ 1967 ондо 8 мянган квартира баригдаhан байгаа hаа, нёдондо тэрэнэй тоо 10 мянга болоо. Мүнөө жэлдэ Югославиин барилгашад 11 мянга гаран квартира бариха гэжэ шиидэнхэй. Гэр байра барилгада нёдондонойхидо орходоо 17 про[...] тээр ехэ мүнгэ зөөри hомолог[...] юм.

МНР

Монголой хүдэлмэришэн [...] тухай уран hайханай лите[...] рын ба бусад түхэлэй искусс[...] эрхим зохёолнуудые байгу[...] нэмэл конкурсые МНР-эй [...] союзуудай центральна совет[...] носхоо. Монголдохи арадай [...] люциин 50 жэлэй ойдо зорю[...] даhан энэ конкурсдо уран зо[...] шод, уран зураашад, ком[...] торнууд, театрнууд болон ст[...] нуудай коллективүүд хабаа[...] шадаха юм.

КУБА

Валье-Дель-Перуда поликл[...] кын нээгдэхэдэ Кубын Ком[...] тиин ЦК-гай нэгэдэхи секре[...] Революционно правительс[...] премьер-министр Фидель Ка[...] үгэ хэлээ. Революциин илаhа[...] хойшо элүүрые хамгаалгын та[...] Кубын үтаа ехэ амжалта туй[...] hые тэмдэглэхэдээ, 1959 о[...] элүүрые хамгаалгын бюджет [...] дотор ойролоол 25 миллион [...] байгаа hаа, 1968 ондо 220 ми[...] он песо болоо. Орон дотор 7.[...] врачнууд хүдэлдэг. Хүдө[...] больницанууд байгуулагда[...] тээд Фидель Кастро hануулаа.

Орон доторхи хүн зониие ме[...] цинскэ талаар хангалгын саашa[...] хи хүгжэлтэтэй Кубын Комп[...] тиин ЦК-гай Нэгэдэхи секрет[...] суглараашадые танилсуулаа.

(ТАСС).

МЭРГЭЖЭЛТЫН ЗҮБШЭЛ

НАРАЙ ТУГАЛЫЕ ҮБШЭНҺӨӨ ҺЭРГЫЛХЭ

Диспепси гэжэ доторой үбшэн нарай тугалда хүрэдэг. Диспепсигээр илангаяа олюороо 1—7 хоногтойдоо үбшэлдэг. Зарим ушарта ажахын бүхы түл энэ үбшэндэ дайралдана. Республикымнай ажахы бүхэндэ диспепси үбшэн ушардаг юм. Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Хоринин, Түнхэнэй, Яруунын аймагуудай ажахынуудта илангаяа олон тугал энэ үбшэнhөө гарзална. Эхынгээ ураг эдижэ байhанаа диспепсигээр үбшэлhэн тугалай дотор худхажа, бүхы бэень hулардаг. Хоротой энэ үбшэндэ дайрагдаhан тугал хоолhоо гаража, тунгаагай орондо сагаанаар хаюулдаг. Диспепси үбшые олонхи эрдэмтэд халдабаригүй гэжэ тоолоно.

Түрэхэ үнеэдээ муу тэжээл дээрэ байлгаhан ажахынуудта олон тугал энэ үбшэнhөө гарзалдаг гэжэ шэнжэлэлгэ харуулна. Аминокислодоор бага бэлэгтэй, А. Д. Е. витаминуудаар, минеральна тэжээлээр хямда рацион дээрэ байлгадаhан үнеэдhээ бэеэр hула тугал гаража, түрүүшын үдэрhөө эхилжэ доторой үбшэндэ дайрагдадаг. Шэргэhэнэйнгээ hүүлээр үни болонгүй түрэhэн, мүн үбшэн хүхэтэй үнеэдэй тугал диспепсигээр үбшэлнэ. Хүйтэн, нойтон, муухай байрада түлжүүлэгдэдэг тугалда мүн лэ энэ үбшэн хүрэдэг. Нигэжэ зооветеринарна заабариин ямар нэгэ дүрим сахяагүй hаа, нарай тугал энэ доторой үбшэндэ дайрагдадаг байна.

Нарай тугал энэ доторой үбшэнhөө зайсуулхын тула нэн түрүүн түрэхэ дүтэлhэн үнеэдтэ гутаhан силос, таряа талханай зүйл эдюулхэгүй гэжэ оролдохо. Үнеэдые түрэхэhөөнь урид 1,5—2 hарын турша соо шэргээхэ хэрэгтэй. Түрэхэ дүтэлhэн мал 10—15 хоногто үнеэ түрүүлдэг байра соо байлгажа түлынь абаха. hайхан үбhэн, А, Д. витаминуудаар элбэг минеральна тэжээл микроэлементнүүд түрэхэ малай рациондо орохо зэргэтэй. Хуурай, сэбэр агаартай, дулаан байра соо түлжүүлэгдэhэн тугал энэ үбшэндэ дайрагдадаггүй.

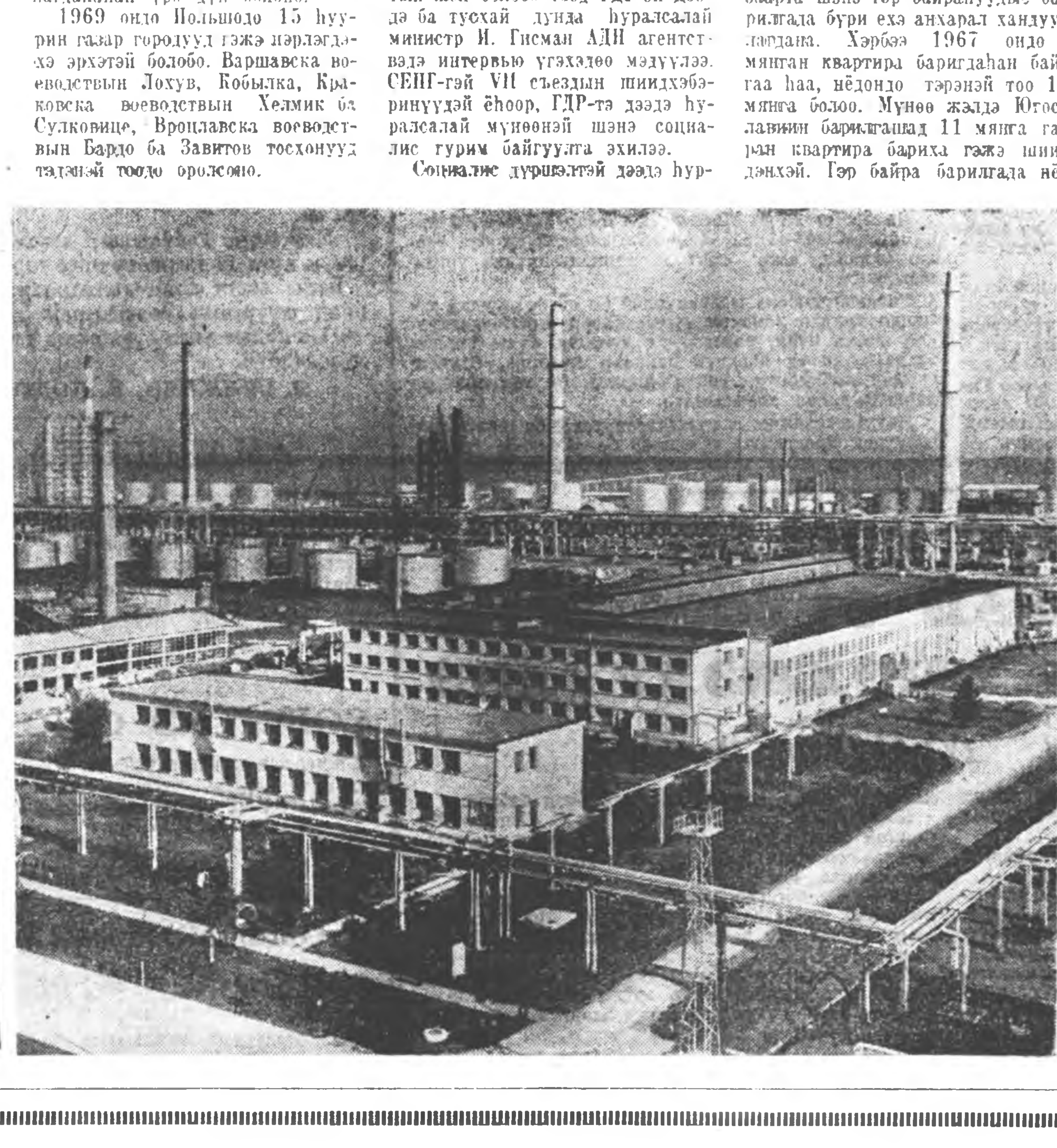
Тугалда диспепси үбшэнэй хүрэхэгүйн тула түлэй гарамсаар 1 часhаа удаан болонгүй эхынь ураг уулгаха хэрэгтэй. Саашанхи үдэрнүүдтэ тугалда сүүдхэ соо 3—4 дахин эхынь ураг хүхүүлхэ. Булиишахаэ болиhон шуhа, хотын шүүhэ, синтомицин гэхэ мэтэ эм хэрэглэхэдэ туhатай юм.

Диспепсигээр үбшэлжэ эхилhэн тугалай уудаг урагынь 2—3 дахин бага болгожо, орондонь саахартай гү, али глюкозотой гашуун сай, үтышье haa дабhатай бусалhан гү, али дестилированно уhа уулгаха. Гэдэhэнэйнь дүүрэхэгүйн тула антибиотигуудые — синтомицин, биомицин, тетрамицин, тетрациклин, стрептомицин, левемицитин, колимицин, лицерин гэхэ мэтэ эм ураг уулгахаhаа 1 час түрүүн үдэрэй 2—4 дахин уулгадаг. А витаминаар үдэрэй нэгэ таридаг юм. Лизоцим болон үбhэнэй, модоной шэлбүүhэнэй шүлэн, силосэй шүүhэн энэ үбшэндэ ехэ hайн. Профессор Шарабринай рецептээр уулгаха эм мүн hайн нүлөө үзүүлдэг. Доторой үбшэндэ дайрагдаhан нарай тугал хүйтэн байрада байлгажа болохогүй.

Диспепсигээр үбшэлhэн мал дээрэ хэлэгдэhэн аргаар эмшэлхэдэ үлүү hайн байhыень Загарайн аймагай Эрхирэгэй совхоздо туршагдажа үзэгдэhэн баримта гэршэлнэ. Энэ совхозой hүнэй фермэ бүхэндэ ветеринарна аптекэ эмхидхэгдэжэ, дээрэ хэлэгдэhэн бүхы арга хэрэгдэhэн байна. Нарай тугалай энэ үбшөөр үбшэлжэ эхилhэн түрүүшын үдэрhөө захалжа антибиотигуудые уулгахада, бүлюу hайн гэжэ элирхэйлэгдэhэн.

Искусственна аргаар хэhэн ураг, лизоцим гэхэ мэтэ тэжээл эдюулхэhээ гадна, бүхы зооветеринарна эрилтын ёhоор тугал түлжүүлбэл, диспепси үбшэндэ мал дайрагдахала болихо юм.

Г. ТИТОВ,
ветеринарна эрдэмэй кандидат.

Болгариин эгээн томо пр[...] прияти болохо Бургастахи не[...] техимиин комбинат Совет[...] Союзай мэргэжэлтэдэй ту[...] ламжаар баригдаhан бай[...] Энэ комбинат хадаа со[...] нефть дээрэ хүдэлдэг юм. [...] химиин энэ гигант ороной а[...] дай ажахыда үндэр шанар[...] бензин, реактивна двигате[...] нүүдтэ шухала түлишэ, [...] үнэтэй бэшэ продуктнууд [...] үгэдэг байна. 1969 оной ту[...] шада комбинат 3400 мян[...] тонно нефть үйлэдбэрилэн г[...] гаа. 1970 ондо энэнь 5300 м[...] ган тоннодо хүргэгдэхэ [...] Комбинат жэл ерэхэ бүри [...] гэдхэгдэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Бургаст[...] нефтехимиин комбинат.

ТАСС-ай фото.

...ЭСЭГЭНЭРЭЙ ЗАМААР

...авт В. А. Шаталовай эхэ —Социалис Ажалай Герой ...р Борисович Шаталов, ...hамган Зоя Владимировна ...дта, агууехэ городой за... ...жаhуудаг юм.

...улинай баатарые хүмүү... гайхамшагта ажалша хү... уулзалга тухай хөөрөөе би ...дай анхаралда зорюулнаб.

* * *

...ршаг бэетэй наhажаал ...аанадта үүдээ нээгээ. ...ександр Борисовичта хэ...гүт? Тэрэ мэнэ hаяхан га...шоо.

...я Владимировна, бидэнэр ...е хэрэгтэйбди.

...амда гү?—гээд тэрэ эхэнэр —Теэд яахаб, айлшадай ...хододоо баясадаг гээшэб...ко hуугты.

...таhалгатай багашаг байра. ...орхинь юрын. Ленинградай ...ь нарhан ойдо дүтэшэг ур...hон городок сонхоорнь ха... Танилсажа оробобди.

...АСС-hаа гүт? Та hуугыт. ...Ленинградта үнинэй ажа...т?

...40 жэл болоо. Би Ураал...устда түрэhэн хүм. Хо...үбгэнтэеэ хамта Казахстан...йбди. Хойто-Казахстанай ...ловскда хэдэн жэлдэ ажа...и. Тэндэ манай хүбүүн Во...өө hэн. Тэрэнние ёhотойл ...дец гэжэ тооложо боло... Хоёртойдонь тэрэнние ...эмди. Һургуулида эндэ ...үнөө Москвада ажаhуудаг. ...шэ зун маанадта ерэжэ, ...ног соо байгаа hэн. Тэрэ ...аб зали үзэдэггүй ажал...даа.

...эдэ үүдэнэй суурга абяа ...аhалга руу хүдэр томо ...үн орожо ерээ. Яаралгүй...льтогоо тайлажа үлгөөд, ...руу орожо, амар мэндэеэ ...Энэмнай Александр Бори...йгаа. Минии үнэмшэлгые ...айгаар уншаад, бусааhа... hүүлээр, ямар хэрэгээр ...ээбта гэжэ асуугаа.

...ай-зай. Ленинград тухай статья бэшэнэ гүт. Зай, пенсидэ гараhаар би 15 жэл болооб. Адресаа алдажа намда орожо ерээ бэшэ гүт?—гэжэ би багсаажа байгааб гээд тэрэ үнэмшэсэгүйгөөр ажаглалта хээ.

— Та коммунист, Социалис Ажалай Герой байнат. Уншагшад hонирхохол...

— Мүнөө хүдэлжэ байгшад тухай бэшэхэ хэрэгтэй. Бидэнэр өөhэдынгөө хэхэ юумэ хээбди. Залуушуул тухай бэшэхэ хэрэгтэй.. —гээд Шаталов таhа дүүрэн дуугарба.

— Тиигэбэл танай хүбүүн тухай хөөрэлдэе. Владимир Александровичтай бидэнэр танил байнабди. Одо мүшэн тээшэ ниидэхэ бэлэдхэл хэгшэдэй городогто уулзаhан байнабди. Танай адресые намда тэндэhээ үгөө.

Хүбүүнэйнгээ ниидэлгэдэ бэлэдхэжэ байhые Шаталовтан мэдэдэг: бөөмэйлэн ургуулhан хүсэтэ дальбараагайнгаа үүлэн доогуур элихээр сагтаа хүрөөд байхадань, тэрэнэйнгээ түрүүшын ниидэлгые эрэ ба эхэ бүргэдүүдэй хүлеэдэг шэнгеэр тэдэнэр дотороо шэбшэн хүлеэжэ hуудаг байгаа. Зүн дэгээн аятай хөөрэлдөөн эхилшоо. Түмэр замай транспортын хэлхеэ холбооной хэрэгсэлнүүдэй талаар олон жэлдэ хүдэлhэн Александр Борисович замбуулинай техникын хойноhоо, замбуулинай дайда соогуур тамарха хэрэгэй орон дотороо, мүн дэлхэй дээрэ хүгжэлтын хойноhоо анхаралтайгаар ажаглажа байдаг.

— Юумэ тиимэ ехээр үзөөгүй хүнүүдтэ бүхы юумэн юрын, бүхы юумэн хүнгэн шэнгеэр hанагдадаг. —гээд Александр Борисович хэлэнэ.—78 наhатай болотороо олон юумэ харааб, олон юумэ ойлгооб. Бар ажал хэдэг хүдэлмэришэн, телеграфист, машинистшье байгааб. Радиогой ба хэлхеэ холбооной факультет дүүргэхыемни 1939 — 1940 онуудай үбэл Карельскэ шэлэ дээрэ болоhон дайн, удаань манай Эхэ орондо гитлеровецүүдэй добтолго hаатуулhан байгаа. Намтай хөөрэлдэгшэ урданайнгаа ябадал hанажа болоо гү, бодолгото болоод hууба. Тиигээд залуу шэнги боложо хөөрэжэ ороо:

— Орьёлмо хүгжэлтэнүүдэй болоhон үе сагта бидэнэр ажаhуугаабди. Хэлхеэ холбооной автоматикын хэрэгсэлнүүд минии хараhаар байтар урагшаа ехээр дабшаа, заримдаа үнэншэхэньшье бэрхэтэй байдаг. Поездые жолоодожо ябаhан машинист диспетчерскэ пунктнуудтай радиогоор саг үргэлжын холбоо тогтоожо шададаг. Автомадууд замай стрелкэнүүдые хубилгажа байдаг. Автомашинист составуудые жолоододог. Хүн ухаатай приборнуудые байгуулаад, тэдэнние шадамараар хэрэглэнэ. Жэшээлхэдэ, замбуулинай аппарадуудай ниидэлгые залан жолоодохо орёо нарин оньhо түхеэрэлгэнүүдые, мүнөөнэй замбуулинай техникые байгуулхын тулада ямар ехэ оюун бэлиг хэрэгтэй гээшэб! Удахагүй хүнүүд ондоо планетэнүүд тээшэ ниидэжэ, огторгойн бодосуудта хүрэжэ ошоод, тэдэнэй байгаалиин баялигуудые хүнэй аша туhада зорюулхал.

— Иимэ юумэ хэхэ аргатай гэжэ Та тоолоно гүт?

— Лаб хэжэ болохо. Юун дээрэhээ эдэ бүгэдэ тухай танда хэлэнэбиб гэхэдэ, транспортна ба замбуулинай техникэ хоорондоо илгаатайшье hаа, мүн бага бэшэ ба гол шухала адли талануудтай юм. Жэшээлхэдэ, алинданьшье тусгаар хүсэтэй, юумэндэ шухала скорость хангажа шадаха двигатель хэрэгтэй. Алинданьшье дабшан ябалгые залан жолоодохо оньhо түхеэрэлгэнүүд хэрэгтэй. «Космос» гэжэ аппарадуудые газарые тойрон дабшадаг замда залган холболго, «Союз» гэжэ онгосонуудай бэе бэедээ ойртолсолго угаа ехэ туйлалта болоно. Энэ хадаа вагонуудые автомат аргаар холболго шэнгеэр hанагдаха байна бшуу. Энээнииешье гансата туйлаагүйбди. Зүгөөр газарай рельсовэ зам дээрэхи хэрэг угаа үндэр дээрэ, дэгдэн хөөрэлгын, газар дээрэ үзэгдөөгүй түргэн скоростиин эрхэ байдалда бэелүүлэгдэхэ хэрэгтэ орходоо ондоо гээшэ даа. Тэрэнhээ гадна онгосонууд бэе бэеэ бэдэрэн олохо оньhо түхеэрэлгэтэй. Механическа аргаар залгалдаха оньhо түхеэрэлгэтэй байха ёhотой ха юм.

Ажалай ехэ дүй дүршэлтэй ямаршье инженер шэнгеэр Александр Борисович научна ёhоор, тиимэ мүртөө тодорхойгоор бодомжолдог байна. Дүрбэн дайнда хабаадагша, Совет засагые тогтоолсон, дайсадай добтолгонуудhаа тэрэнние хамгаалhан, социализм байгуулhан хүн гэжэ тэрэнние би тоолоноб. Эгээл иимэ хүнүүд газар дээрэ ба замбуулинай дайда соо өөhэдынгөө хүбүүдэй габьяа гаргаха ниидэлгын талмайнуудай hуури табиhан байна.

— Хүбүүнэйнгээ ханинартай Та танил гүт?

— Одо мүшэн тээшэ ниидэхэ бэлэдхэл хэгшэдэй городогто Володитой бидэнэр хэдэн hарын турша соо байгаа hэмди. Юрий Гагарин минии hанаанда ехэ тааруу байгаа. Харин бүхы космонавтнууд —ёhотой хүнүүд болоно. Тэдэнээр арад зон омогорхохо ёhоороол омогорхоно.

Космонавтнуудай ямар шэнжэ шанартань Та эгээн лэ дуратайгаар хандадаг байнабта?

— Энэ дороо хэлэхэнь бэрхэтэй байна. Би тэдэнтэй суг хүдэлөөгүйб. Хамтадаа хүдэлөөд лэ байхадаа хүнние hайнаар мэдэжэ болодог гээшэ. Шэнэ юумэ хэлэхэгүйб. Зүгөөр хүнэй эрхим hайн талые ба дутуу дунданууды эрхимээр шалгаха арга ажал болоно гэжэ ажабайдал намайе үнэншүүлээ. Зүгөөр харюусалгаяа мэдэрэлгэ тэдэнэй эрхим шэнжэнь болоно гээшэ ха даа.

— Танай хүбүүнэй мүн лэ иимэ шэнжыень Та сэгнэнэ гүт?

— Тиинэ, тэрэ журам hайнтай. өөрынгөө мэргэжэлдэ үнэн сэхээр хандадаг. Володя бултандал адляар урган хүмүүжээ. Тэрэнние hургуули, комсомол, парти хүмүүжүүлээ.

— Мүн бүлэнь—гээд би нэмээгээб.

— Зүб даа. Дайнай эхилhэнhээ хойшо хоёрдохи жэлдэ Володя долоон жэлэй hургуули дүүргээ. Патриотическа мэдэрэлээр хүтэлэгдэн, тэрэ фронт дээрэ намда гэнтэ хүрэжэ ерээ. Һара хахадай турша соо намтай байгаа. Хэрбээ тусхай мэргэжэлтэй, магад сэрэгэйшье мэргэжэлтэй болоод байгаа hаа, тэрэнэй Эхэ орондоо эгээн лэ ехэ туhа хүргэхэ байhан тухай бидэнэр хүбүүнтэеэ үгээ ойлголсоhон байгаабди. Володя зүбшөөгөө. Түрүүшээр Липецкэ агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй тусхай hургуулида ороо, 1949 ондо Качинска сэрэгэй авиационно училищи дүүргээ.

Баатарай эхэ маанадай хөөрэлдөөндэ хабаадалсажа эхилээ.

— Хэдэн жэлэй турша соо өөрөө залуу лётчигуудые hургаа, —гээд эхэнь омогорхолтойгоор хэлээ.—Энэ хадаа уг залгамжалhан ябадал болоно: Володиин нагаса, минии эсэгэ, хүдөөгэй багша байгаа hэн. Маанадые табан багахан үхибүүдые орхёод тэрэ залуугаар наhа бараhан юм... Би оёдолой хэрэг шудалаа hэм...

Владимир Шаталовай эсэгын ажабайдал түрүүшээр бэрхэтэйхэн байгаа. Александр Борисович Тамбов шадар үгытэй бүлэдэ түрэhэн юм. Энэ бүлэ табан үхибүүтэй, тохомой шэнээн газартай байгаа hэн. Бүхы округ соо Сукмановка тосхонhоо үгытэй тосхоние олохонь бэрхэтэй гэжэ hанагдахаар байhан юм. Юумээр дуталдахадаа, залуу тариашан Ураал зөөжэ ошоhон байгаа.

Совет засаг тэрэнние бар хүсэнэй ажал хэдэг хүдэлмэришэнhөө хэлхеэ холбооной ехэ мэргэжэлтэ хүрэтэр ургуулаа. РСФСР-тэ, Украиннада, Азербайджанда булад магистральнуудые табилгада тэрэ хабаадалсаа. Александр Борисович Шаталовай ажалай ба дайшалхы габьяанууд Ленинэй, Ажалай Улаан тугай, Улаан одоной, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай ордениуудаар тэмдэглэгдэнхэй.

— Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ Танда дайнай hүүлээр олгогдоо hэн гү?

— Үгы. Дайнай үедэ. Энээнииє харагты.

Минии урда дэлгэгдэhэн СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ дээрэ нигэжэ бэшээтэй байба: «фронтдо ба арадай ажахыда хэрэгтэй болодог ашаа зөөлгые хангалгада ехэ габьяатай байhанайнь түлөө, сэрэгэй үеын хүндэ хүшэр эрхэ байдалда түмэр замай ажахые hэргээлгэдэ элитэ ехэ амжалтануудые туйлаhанайнь түлөө Шаталов Александр Борисовичта Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгожо, Ленинэй орден, «Хадуур ба балта» гэжэ алтан медаль барюулха». Доронь Михаил Иванович Калинин гараа табинхай.

Хүбүүн тухайнь дахяад хөөрэлдэжэ оробобди. Энэ яhала ойлгосотой: замбуулинай техникые туршагша болоhой хүнэй яажа ургаhан, бэеэ бэелhэн, хатуужаhан тухай шадаал hаа, олон юумэ мэдэжэ абахые хүсэhэн байгааб.

— Манай Володя хододоо hайнаар hурадаг hэн. Оролдосотой нэтэрүүгээр hуугша hэн,—гээд Зоя Владимировна хөөрэнэ.

— Үсэд нэтэрүү, сэрэгэй академие эрхим сэгнэлтэтэйгээр дүүргээ hэн,—гээд Александр Борисович нэмээнэ.

— Тэрэ лётчигой мэргэжэлые хэзээ hэлгэhэн байгаа гээшэб?

— 1963 оной эхеэр. Тэрэнэй урда тээ долоон жэлэй турша соо истребительнэ авиацида алба хээ. Авиационно полкын командирай орлогшо байгаад, hүүлээрнь космонавтнуудай отрядта оруулагдаа hэн.

— Би нилээд удаан саг соо энээн тушаа юушье мэдэдэггүй байгааб,—гээд Зоя Владимировна энеэбхилнэ.—Хожомынь Александр Борисовичтай бидэнэр хүбүүндээ городок айлшалжа ошоод. Гагаринние, Титовые, Николаевые, Поповичые харахадаа... Хүсэдөөр ойлгоо бэлэйб.

— Эрэлхэг зоригтой хүнүүдэй гол шэнжэнь гэхэдэ, харюусалга болоно гэжэ би Танда хэлээ hэм, гээд Александр Борисович яриба.—Энэ тэдэнэй бүхы шэнжэ шанарые үшөөл хүсэдөөр харуулжа шадахагүй гээшэ ха. Тэдэнэй туд бүхэниинь ехэ эрэлхэг зоригтой хүн, Эхэ оронойнгоо гайхамшагта патриот болоно. Манай үе сагта залиржа болохогүй, дүлэ сорobхилон ябаха хэрэгтэй, тиигээгүй hаа, ажабайдалhаа гээгдэхэш гэжэ Герман Титовой хаанашьеб хэлэhэниинь hанаандам ороно. Эдэ үгэнүүд гүнзэгы ехэ удхатай. Мүнөөнэй үетэн граждан дайнай үедэ дайлалдахадаа бидэнэй урдаа табидаг уряае мүн лэ урдаа табина. Тиихэдэ бидэнэр эсэхэ сусахаяа мэдэнгүйгөөр ажаллажа, арадай ажахые hэргээдэг, табан жэлнүүдэй үедэ шэнэ барилгануудые бодходог байгаабди. Сэхэ руунь хэлэхэдэ, хаанашье, хэзээдэшье арадтаа туhатай байха гээшэ манай бүхы ами наhанай хуули ха юм даа. Хэрбээ минии ашанар Игорь ба Еленын иимэ уряатайгаар ажабайдалайнгаа замаар алхалаа hаань, золтой баяртай байхаб. 80 шахуу наhатай болоhон би үнгэрhэн табин жэлэй турша соо манай арад, манай парти ямар ехэ юумэ хээб гэжэ тон hайнаар харанаб. Манай общество танигдашагүйгөөр хубилаа. Хүбүүмни гүрэнэй зүгhөө ажалай дээдэ шалгаралда—ажалай баатарай нэрэ зэргэдэ хүртэхэ, ашамни сэрэгэй дээдэ эрдэмтэн болохо гэжэ минии эсэгэ hанаандаашье оруулжа шадахагүй байгаал даа. Хүдэлмэришэд ба тариашадай үрэ хүүгэд мүнөө ехэ эрдэмтэд, инженернүүд, конструкторнууд болонхой. Манай Совет засаг, манай нийтын байгуулалта хадаа гоё hайхан үльгэр шэнги hайхан даа.

— Иимэ гоё hайхан байдал Та өөрынгөө гараар байгуулаа бэшэ гүт, Александр Борисович?

— Золтой хубитайгаар би ажаhуугааб гэжэ мэдэрнэб. Манай хүбүүнэй эсэгэ ба эхынгээ замаар ябаhандань омогорхоноб..

Фото-зурагуудаа буулгуулха зүбшөөл гэрэй эзэдhээ хөөрэлдөөнэй түгэсхэлдэ би гуйгааб.

— Намда погонгүй, хуушан, фронтовой китель бии. Энэ намда ехэ дурасхаалта зүйл болодог. Арсахагүй hаатнай тэрэнээ үмдөөд зурагаа буулгуулхам.

Хэдэн олон янзын hонирхолтой зурагуудые буулгажа болохо байгаа. Зүгөөр Александр Борисовичые, Зоя Владимировнае юрын открытка шэнгеэр бии буулгааб. Эдэнэрэй нюур шарайень харыт. Баатарые эдэнэр хүмүүжүүлээ гэжэ hанажа ябыт.

...Энэ үедэ дуудаhан дохёонууд дуулдаба. Хэдэн секундын үнгэрөөд байхада Москвагай радиогой диктор баяр ба омогорхолоо нюунгүйгөөр, ингэжэ мэдээсээ:

— «Союз-4» гэжэ онгосо хүсэтэ ябуулагша-ракетээр газарые тойрон дабшаха замда гаргагдаа. Замбуулинай онгосые Советскэ Союзай эрхэтэн лётчик-космонавт подполковник Шаталов Владимир Александрович жолоодоно.

А. РОМАНОВ,
ТАСС-ай тусхай корреспондент.
Ленинград—Москва.

...рда Вьетнамай сүлөөлэгдэhэн районуудта hаяхан hунгалта болоо. Арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ ...дэй нэгэ частьда hунгалта үнгэржэ байна.
ТАСС-ай фото.

...РАН ДУУН ХАНХИНАА...

...н Буряадай Гүрэнэй фи...ин бүлэг артистнар Түн...нютагаар айлшалhанаа, ...дээ бусаба. Тэдэнэр ар...ран хүдөө тосхонуудаар hонирхолтой концерт ха..., харагшадай зүгhөө хани ...ар угтагдаhан байна. Тэ...нцертын программада Бу... композиторнуудай дуу зо... лекци-концерт, буряад ...дуунууд, монгол болон со...мпозиторнуудай дуунууд, ...уд, эстрадна номернууд ...

...стнар Таhархай тосхондо ...э концертээ табихаа бай...эшын 8 сагта тосхоной ...хүн зон багтажа ядатараа ...анхай, концертын эхил...ажэ ядан хүлеэнэд. Тэндэ...гтай зон дуу хүгжэм шаг...дьхэлээ ханаха яаха арга...атай, искусствые хүндэл...ар нэгэн артистнарай ерэ...лооро сугларда заншал... Нютагтаа хурим түрэ ... ...али ёохор нааданда сэсэн ...аллсан дуулалдаха ёhо... Тиимэhээ таhархайнхидай ...хонгёо хурса хоолойтой ...хүнүүд олон. Тэдэнэй дун... Буряад оронд... ...артистнаршье гараhан бай...архай нютагта түрэжэ үн... ...ФСР-эй габьяата артистка ...ыргенова, Буряадай АССР-...ай артист Цэрэн Хобор... ...шэлэй нэрые хэн мэдэхэ... ...Мүн Таhархай нютагай за...ушан Буряадай гүрэнэй ...балетэй театрай солистка ... Хунтохеева аха нүхэдэйн...эр ургажа ябана. Иимэл ...Таhархай нютагай зон аль...лгаараа концертдэ сэгнэл...кэ шалаха ха юм.

...ьегүй улаан торгон хү...өөр тээшэ сэлигдэжэ, Бу... АССР-эй габьяата артист ...Карпов гаража ерэнэ. Тэрэ харагшадые амаршалhанайнгаа удаа, Буряад композиторнуудай дуу зохёол тухай лекци уншахыень филармониин артистка Буда-Ханда Дашиевада даалгана. Буряадай дуу зохёолой үндэhэ hуури табиhан композиторнууд П. Берлинский, В. Морошкин, П. Тихонов, М. Фролов гэгшэдэй буряад аялгаар зохёоhон дуунуудай эхин түрэжэ, арад зоной дунда тараhан тухай лекциеэ эхилэн уншаба. Удаань буряад зоной өөhэдынь дундаhаа гараhан бэлиг шадабари ехэтэй суута композиторнууд Д. Аюшеев, Б. Ямпилов, Ж. Батуев гэгшэдэй ирагуу аялгата дуу хүгжэмэй зохёолнуудай түүхэ тобшохоноор хөөрэбэ. Мүн hүүлэй үедэ олооро урган гаража байгаа залуу композиторнууд Б. Цырендашиев, Ч. Павлов, К. Раднаев, Г. Дашипилов, Ю. Ирдынеев болон бусадай эрхим зохёолнуудаараа зоной дунда мэдээжэ боложо байhыень омогорхон дурдаба. Хоорондонь РСФСР-эй арадай артист Бадма Балдаков, Буряадай АССР-эй габьяата артистнар Тарас Карпов, Владимир Бамбацыренов, мүн артистка Буда-Ханда Дашиева (лекци уншахынгаа хажуугаар) дээрэ дурсагдагша композиторнуудай дуунуудые ханхинама хурса хоолойгоор гүйсэдхэхэдэнь, зал соо hуугшад нэрьемэ альга ташалгаар амаршалжа, дахин дахин дуулахыень уридаг байба. Илангаяа Б. Балдаковой «Энхэ-Булад Баатар» гэhэн операhоо ари, Т. Карповай «Залуухан инагтайб гэнэл гүш даа», В. Бамбацыреновай «Түмэр тэргэ», Б-Х. Дашиевагай «Намжилмаа» гэхэ мэтэ дуунуудые дуулахадань, үни удаан саг соо альга ташалган замхаагүй.

Концертын хоёрдохи отделенидэ артистнар совет, монгол композиторнуудай дуунуудые, мүн бурядшье дуунуудые дуулажа, харагшадые баясуулаа. Буряадай АССР-эй габьяата артист Цырен-Доржо Санжиев сэдьхэл зүрхэ хүдэлгэмэ буряад арадай дуунуудые лимбэ дээрэ наадажа, мүн хүхюу түргэн хатарнуудые гүйсэдхэжэ, hайшаалда хүртөө. Артистнар Т. Карпов Б-Х. Дашиева хоёрой «Моргоон абгын ааша» гэhэн Д-Р. Батожабайн шог зугаата сценкэ наадахадань, одоол шэхэ дүлиирмэ энеэдэн дэhэлжэ байгаа. Тус коллективэй баянист Юрий Кузнецов өөрынгөө үүргые эрхимээр дүүргээ гэхэдэ алдуу болохогүй.

Игэжэ анха түрүүшынхеэ манай республикын филармониин артистнарай Буряад композиторнуудайнгаа зохёолоор лекци-концерт харуулжа ябаhаниинь тон ехэ hайшаалтай байна. Урдань нэгэтэшье иимэ программатай концерт ерэдэггүй байhан. Тиихэдэ программань сэбэр, буряад хэлэн дээрэ ябуулагдана. Артистнарай гол зорилго гэхэдэ, хаа хаанагүй ябажа, ехэнхидээ холын ферме, отаранууд дээрэ унаhан малгайгаа абаха сүлөөгүй ажаллажа байhан малшадта хүрэжэ, концерт наада харуулха, буряад композиторнуудай дуунуудые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэhэн байгаа. Тэдэнэр өөhэдынгөө үүргые эрхимээр дүүргэхые оролдоо. Жэшээлхэдэ, Нуга, Хойто-гол, Далахай гэхэ мэтэ жэжэшье, хүдөө холошье тосхонуудта хүрэhэн байна. Гэхэтэй хамта артистнарай аяншалгада гарахада, жэжэ тосхонуудые, жэшээлхэдэ, Гужар, Табалангууд, Улбагай, Енгорбо гэхэ мэтэ нютагуудые үлөөнгүй хангахаар саанаhаань түсэблэдэггүйнь, машинаар артистнуудаа хангадаггүйнь шапалхаар байгаа.

В. ТУЛАЕВ,
В. БИЛЬТАГУРОВ.

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО
ХИЛЫН ГААНАҺАА

КПЧ-гэй ЦК-гай ПЛЕНУМ

ПРАГА. (ТАСС). Чехословакиин Коммунис партиин Центральна Комитедэй пленум Пражска град соо январиин 16-да нээгдээ.

ЧТК агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, партиин хүдэлмэриин шухала асуудалнууд, түлөөлэлгэтэ дээдэ органуудые шэнэдхэн байгуулха асуудалнууд пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ. КПЧ-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь А. Дубчек элидхэл хээ.

Социализмын туйлалтануудые хамгаалга

ПРАГА. (ТАСС). КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй энэ оной январиин 3-най мэдүүлгые Чехословакиин коммунистнууд үргэнөөр hайшаан дэмжээ.

Энэ документ соо найруулагдаhан хараа бодолые олон областной, районно ба городской организацинууд hайшаагаа, резолюцинуудые баталан абаа, мэдүүлгэнүүдые хээ гэжэ мэдээсэгдээ hэн. Мүн Дунда Чехиин, Хойто Чехиин, Баруун Словакиин обкомуудай президиумууд, Зүүн, Баруун ба Түбэй сэрэгэй округуудай, Чехословакиин арадай армиин хилын харуулай сэрэгүүдэй коммунистнууд КПЧ-гэй ба Словакиин КП-гэй заводуудай ба городуудай олон организацинууд иимэ резолюцинуудые баталан абаа.

ЧССР-эй ниислэлэй бүхы районуудта партийна органуудай заседанинууд боложо, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй мэдүүлгые зүбшөөжэ байhанаа олонхидоо элирхэйлэн мэдүүлээд гээд, «Рудэ право» газетэ мэдээсэhэн байна.

Арадуудай ба үндэhэ яhатанай тэгшэ эрхые марксистко-ленинскэ ёhоор ойлголгодо үндэhэлэн чех ба словак арадуудай хоорондохи аха дүүгэй харилсаанай шууд гүнзэгыржэ ба бэхижэжэ байлга нэгэдэмэл Чехословацка Социалис Республикын бата бэхи байха гол нүхэсэл болоно гээд чешскэ областьнуудта партийна хүдэлмэри хүтэлбэрилхэ талаар КПЧ-гэй ЦК-гай бюрогой заседани дээрэ тэмдэглэгдээ.

ЧССР-эй партийна ба гүрэнэй хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшад суглаанууд, партийна ба гүрэнэй органуудай зүблөөнүүд дээрэ, тэрэшэлэн радио ба телевиденеэр hүүлэй үедэ үгэнүүдые хэлэhэн байха юм.

ЭЛИТЭ ЕХЭ ТУРШАЛГА

ПАРИЖ. (ТАСС). Замбуулинай «Союз-4» ба «Союз-5» гэжэ онгосонуудай залгалдаhан, дэлхэй дээрэхи түрүүшын замбуулинай станциин байгуулагдаhан тухай ТАСС-ай түрүүшын мэдээсэлые Франс Пресс агентство тэбхэр гурба минутын турша соо француз хэлэн дээрэ оршуулаад, дамжуулжа үрдиhэн байна.

Удаань, ТАСС-ай мэдээсэлэй хүсэд текстые агентство дамжуулаа.

РИМ. (ТАСС). «Газарые тойрон дабшаха зам дээрэ Советскэ Союз түрүүшын замбуулинай станци байгуулба гээд Италиин АНСА агентство мэдээсээ. «Союз-4» ба «Союз-5» гэжэ замбуулинай онгосонууд гараар залан жолоодогдожо залгагдаа, тиигэжэ дэлхэй дээрэхи иимэ түхэлэй түрүүшын туршалгын станци байгуулагдаба гээд агентство онсолон тэмдэглэнэ.

БЕЛГРАД. (ТАСС). Замбуулинай «Союз-4» ба «Союз-5» гэжэ онгосонуудай залгагдаhан тухай мэдээсэлые ТАНЮГ агентство яаралтайгаар дамжуулаа. Космонавтикын түүхэдэ анха түрүүн командануудай hуужа ябаhан замбуулинай хоёр онгосо газарые тойрон дабшадаг зам дээрэ холбогдоо, замбуулинай түрүүшын туршалгын станци мүнөө газарые тойрон дабшажа ябана гээд, мэдээсэл соонь онсолон тэмдэглэгдэнэ.

БЕРЛИН. (ТАСС). «Советскэ замбуулинай онгосонууд залгагдаба. Газарые тойродог хэмэл одоной зам дээрэ дэлхэй дээрэхи түрүүшын замбуулинай туршалтын станци холбогдоод, хүдэлжэ эхилээ»—энэ баясхаланта мэдээсэлые АДН агентство ТАСС-ай мэдээсэлнүүдэй hүүлээр тарааhан байна.

БОНН. ТАСС-ай корреспондент Б Виноградов ингэжэ дамжуулна:

Советскэ Союз дэлхэй дээрэ анха түрүүлжэ замбуулинай хоёр онгосые залгаа, замбуулинай дайда соо ниидэдэг станци байгуулаа гэhэн мэдээсэл Баруун Германида угаа түргэнөөр тараhан байна.

ГДР-эй 20 ЖЭЛЭЙ ОЙ ТУШАА ТЕЗИСҮҮД

БЕРЛИН. (ТАСС). Германиин Демократическа Республика Германиин түүхэдэ социалис үе сагые нээжэ үгөө. Республика бүхы немец нацида эб найрамдалай ба социализмын зам заажа үгөө гээд «ГДР-эй 20 жэлэй ой» гэжэ тезисүүд соо хэлэгдэнэ. Тезисүүд ГДР-эй 20 жэлэй ойдо бэлэдхэхэ талаар комитедэй заседани дээрэ баталан абтаад, эндэ толилогдоhон байгаа.

Өөрынгөө хүгжэлтын үе соо Германиин Демократическа Республика фашизмын ба дайнай хойшолонгуудые усадхаа, ФРГ-дэ засагаа барижа байhан Германиин империализмын ба эб найрамдалай дайсадай hанаашалгануудта эсэргүүсэн, империалис этэгээдүүдэй ябуулгаhаа уламжалан, Германиин хоёр боложо хубааралгын хойшолонгуудые усадхахын түлөө тэмсэл хээ. Антифашис-демократическа ба социалис революцида республикын туйлаhан түүхэтэ амжалтанууд нилээд ехэ. Немец газар дээрэ дайн байлдаанай дахинаа хэзээдэшье эхилхэгүйн тулада бүхы юумэ хэхэ талаар ГДР-эй үмэнэ бүришье ехэ зорилго табигдана.

Мүнөө ГДР хадаа хүгжэнги промышленностьтай, ашаг ехэтэй хүдөө ажахытай социалис гүрэн болоно. ГДР-тэ социалис үйлэдбэриин харилсаанууд эсэслэн илаа, социализмын бата бэхи үндэhэ hуури табигдаа. Республикын туйлалтанууд социалис конституцяар батадхагдаhан байна. Хүгжэнги социалис обществын байшан бата бэхи үндэhэ hуури дээрэ бодхогдоно. Немец хүдэлмэришэн-тариашанай гүрэн пролетариадай диктатурын үүргые амжалтатайгаар дүүргэнэ. Гүрэн хадаа кооперативна тариашадтай, бусад ажалшадтай хүдэлмэришэн ангиин байгуулhан бата бэхи холбоондо үндэhэлдэг юм. Энэ холбооной манлайнь хүдэлмэришэн анги, тэрэнэй марксистко-ленинскэ парти болоно.

Пролетарска интернационализмын үзэл бодолые шууд сэхээр хамгаалга социалис революциин илаха зайлашагүй шухала эрхэ нүхэсэл болоно гэжэ Маркс, Энгельс, Ленинэй зааhан заабарие ГДР-эй хүгжэлтэ лаблан гэршэлнэ гээд саашадаа тезисүүд соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Советскэ Союзтай хүршэ hайн, хани ёhоной харилсаатай байха гээшэ немец арадай шухала аша туhада тааралдана. Энэ хадаа немецкэ түүхын шухалын шухала hургаалнуудай нэгэн болоно. Тиимэhээ социалис хани нэгэдэлэй арадуудтай, хамагай түрүүндэ, Советскэ Союзай арадуудтай хани барисаае ба харилсаа холбооe ГДР өөрынгөө политикын шухала гол ёhон болгоhон байна.

Эдэ бүхы 20 жэлэй турша соо СССР социализм байгуултадань hайн hайхан сэдьхэлэй үргэн ехэ туhаламжа үзүүлдэг байгаа гээд тезисүүд соо тэмдэглэгдэнэ. Советскэ Союзтай нягта харилсаа холбоон ГДР-тэ угаа шухала хэрэг, республика дотор научно-техническэ эрид хубилалта амжалтатайгаар бэелүүлхэ эрхэ нүхэсэл болоно.

ГДР хадаа социалис интернационализмын хэрэгтэ саашадаашье үнэн сэхэ байха, социалис гүрэнүүдэй хани нэгэдэлэй нягта жагсаалые бэхижүүлгэдэ туhа нэмэри оруулха гээд тезисүүд соо хэлэгдэнэ. Республикын газар дээрэ байhан совет зэбсэгтэ хүсэнүүд ГДР-эй Национальна арадай армитай дайшалхы холбоо байгуулhан Германиин Демократическа Республикын бэеэ даанхай байдал ба бүрин эрхые хангана. Варшавска договорой гэшүүн оронуудай арминуудтай хамта тэдэнэр эб найрамдалые, бүхы социалис оронуудай аюулгүй байдалые хамгаална.

ГДР-ые байгуулга немец арадай түүхэдэ эрьелтын шата, Европын түүхэдэ эрьелтын шата болоhон байгаа гээд тезисүүд соо саашадаа хэлэгдэнхэй. ГДР-ые байгуулга дэлхэйн хоёрдохи дайнай hүүлээр Германиин империализмын нилээд ехээр диилдэhэн ябадал болоно. ГДР хадаа Боннско зонхилхы этэгээдүүдэй ээрхэг түримхэй түсэбүүдые бэелүүлхэ замдахи дабагдашагүй hаад хаалта, эб найрамдалай болон Европодохи аюулгүй байдал хангалтын шухала нүхэсэл болоо.

Германиин хоёр гүрэнэй хоорондохи харилсаа заhаруулха хэрэгтэ амгалан ёhоной үргэн ехэ үүсхэл ГДР-эй гаргаhаниинь тезисүүд соо харуулагдаhан байна. Империализмда эсэргүү тэмсэлдэ манай оруулhан шухалын шухала туhа нэмэри хадаа амгалан ёhоной социалис байгуулалта болоно гээд тезисүүд соо хэлэгдэнхэй. Социализмын шухала аша туhануудта аюул тохёолдуулхаар, социалис хани нэгэдэлэй гүрэнүүдэй аюулгүй байдалда түбэг татахаар тиимэ оршон байдал тохёолдуулхагүй гэжэ ГДР Советскэ Союзтай хамта хүсэд шиидэнги байна.

ГДР-эй үмэнэ табигдаад байhан эли тодо хараа зам социализм байгуулгые түгэсхэхэ замаар этигэл түгэдөөр урагшаа дабшаха, агууехэ зорилгые—гурбадахи арбан жэлдээ оршожо байхадаа хүгжэнги социалис общество байгуулха арга республикада олгоно гээд тезисүүдэй түгэсхэлдэ онсолон тэмдэглэгдэнхэй.

Ливанай шэнэ правительство

БЕЙРУТ. (ТАСС). Өөрынгөө байгуулhан Ливанай шэнэ правительствын составые Ливанай премьер-министр Рашид Караме соносхоо. Рашид Караме премьер-министрэй тушаалай хажуугаар гадаадын хэрэгүүдэй министрэй тушаалые даалсана. Дотоодын хэрэгүүдэй министрээр Адель Осейран, оборонын министрээр Маджид Арслан, финансын министрээр Пьер Жмайель томилогдоо. Ливанай шэнэ кабинет хамтадаа 16 министртэй. Тэдэнэр бултадаа парламентын гэшүүд юм.

Экономико тушаа бэшэгые США-гай президент Конгресстэ эльгээбэ

ВАШИНГТОН. ТАСС-ай корр. В. Чуксеев ингэжэ дамжуулна:

Мүнгэнэй үнын уналгатай тэмсэл Холбоото Штадуудта гол асуудал зандаа үлэнхэй.

Экономико тушаа бэшэг президент Джонсоной январиин 16-да конгресстэ эльгээгээ. США-да мүнгэнэй үнын уналгаhаа боложо, хэдэн олон миллион американецуудай байдалай муудаhые энэ бэшэг үшөө дахин гэршэлжэ үгэнэ. Ажамидаран hуухын тулада шухала болохо юумэнэй сэн 1968 ондо hүүлэй жэлнүүдэйхидэ орходоо hуратгүй өхөөр хүндэрhэн байна. Үргэн хэрэглэлэй эд бараанай сэн үнгэрэгшэ жэлэй имагтал 11 hарын турша соо 4,8 процентээр нэмээ. Медицинскэ хангалгын түлөөhэн, байрын түлөөhэн, нийтын транспортаар ябалгын сэн эрид ехээр нэмээ. Эдэ бүгэдэ ажалша американецуудай байдалые бүри ехээр муудхааhан байна. Президентын хэлэhэнэй ёhоор үгытэй ядуугаар ажаhуудаг 22 миллион хүн бии.

1968 ондо орон доторхи хүдэлмэригүйшүүлэй тоо 4 арай хүрэхэгүй процентын хэмжээндэ байгаа. Энээние албан захиргаанай газарнууд «туйлалта» гэжэ тоолон алдана.

1967 оной hүүл багаар нёдондо жэлдэ США-гай экономикын бэрхэшээлдэ ороhонhоо уламжалан, американ доллар хилын саана hуларжа ороо гээд бэшэг соо хэлэгдэнэ. Гадна 1968 оной финансова жэлдэ США-гай федеральна бюджедэй гаршань оршоhоо 25 миллиард доллароор ехэ байгаа. Энэнэй гол шалтагаан гэхэдэ, Вьетнамдахи дайн байлдаан үргэдхэгдэнэ, хилын саана сэрэгэй гаргашанууд угаа ехээр хэгдэнэ. Тиимэhээ правительство олзын арбан процентын нэмэлтэ налог тогтооhон байха юм.

1969 оной экономическа программын гол удхань гэхэдэ, мүнгэнэй үнын уналгада эсэргүү тэмсэл болоно гэжэ президентын бэшэгhээ харагдана.

ШАГНАГТЫ, ХУУРШАН НААДАНА

Буряад арад хэр угһаа нааша хүгжэмэй олон янзын инструментнүүдые уралан бүтээһэн бэлэй. Хуур, чаанза, бэшхүүр болон сохижо наадаха инструментнүүд хадаа онсо өөрыч маягтай, аялга нугалбаритай бшуу. Мүүнь гэхэдэ, үндэһэн буряад инструмент дээрэ наадаха хүгжэмшэднай үсөөхэн лэ байна. Хүргаа дараад тооломо хүгжэмшэдэймнай зэргэдэ бэлигтэй буряад хүгжэмшэн, Буряадай АССР-эй габьяата артист Ардан Федорович Зонхоев оролсохо ёһоороо оролсоно.

Ардан Федорович арба наһатайһаа жэнхэни гоё буряад аялгануудые хангюурдажа, нютагайхидаа гайхуулагша бэлэй. Балалайка, гармоника—зүгөөр гартань тушаалдаһан инструмент дээрэ хүбүүн наадагша һэн.

Эгээл энэ үедэ үбгэн абынгаа хуур дээрэ наадахые анхаралтайгаар шагнажа, хожомынь өөрөөшье наадажа туршаба. Үбгэн абынь дархалһан нэгэ утаһатай хуур бэлэй. Тиигэбэшье жэнхэни гоё буряад аялгануудые тордиһогүйгөөр уянгатуулжа, ёһото хууршан болохо бэлиг шадабаринь элирбэ.

Гушаад онуудай хахад багта Ардан Зонхоев Эрхүүгэй хүгжэмэй училищида орожо, виолончелиин класста яһала урагшатайгаар һуралсаба. «Алайрай аймагай Нарин нютагһаа ерэһэн виолончелист Ардан Зонхоев эрхим сэгнэлтэтэйгээр хоёрдохи класста оробо»—гэжэ «Восточно-Сибирская правда» газетэ тэрэ үедэ бэшээ һэн. Зүб даа. Бага наһанһаа хүгжэмтэй нүхэсэһэн хүбүүн үнэхөөрөөшье эрхимээр һуралсана, түрэл арадайнгаа хүгжэмэй хүгжэлтэдэ хубитаяа оруулха байһанаа мэдүүлбэ.

Москвада болохо Буряадай искусство болон литературын нэгэдэхи декадын урдахана Ардан Федорович Улаан-Үдэ ерэжэ, театральна-хүгжэмэй училищида һуралсажа гараба. Декадада бэлдэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, буряад арадай инструментнүүдэй оркестр эмхидхэлсэбэ. Москвада болоһон буряадай искусствын ба литературын нэгэдэхи декадын үедэ Ардан Зонхоев хуур, чаанза дээрэ наадажа, хүгжэмдэ дуратайшуулай магтаал һайшаалда хүртэбэ. Залуу хүгжэмшын эдэбхи үүсхэл, бэлиг шадабари үндэрөөр сэгнэгдэжэ, уданшьегүй Буряадай АССР-эй Хүндэлэлэй грамотада хүртэлсэбэ.

Һүүлээрнь А. Ф. Зонхоев хуби заяагаа Буряадай дуу, хатарай ансамбльтай холбобо. Эндэ хүдэлхэ үедөө хуур, чаанза, виолончели болон узбек арадай домбра дээрэ наадаһан байха. Концертын болоходо дүрбэн янзын инструмент дээрэ ээлжээлэн наадагша һэн. Ямаршье инструментые бахимханаар баряад, жэгтэй гоё аялга уянгатуулан гаргадаг байгаа. Энэ туршалгань хадаа бэлиг шадабаряа нарижуулан хүгжөөхэдэнь ашатуһатайгаар нүлөөлһэн.

1951 ондо Москвада үнгэрэгдэһэн буряад уран зохёолой уташанүүдтэ тэрэ мүн баһа хабаадалсаба. П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ Москвагай консерваториин ехэ зал соо Ардан Федорович Ж. Батуевай «Аялгые», П. И. Чайковскиин «Ноктюрные» шадамараар гүйсэдхэжэ, Москвагай мэдээжэ хүгжэмшэдэй һайшаалда хүртөө бэлэй. Һүүлээрнь, 1954 ондо, Буряадай дуу хатарай ансамблиин бүлэгтэ оролсожо, Прибалтика, Белорусси болон Украинаар гастрольдо ябалсаба. Үндэһэн буряад арадай олон янзын инструментнүүд дээрэ бэлиг шадабаритайгаар наадаһыень тэндэхи газетэнүүд үндэрөөр сэгнэжэ бэшээ һэн. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаарише шагнагдаһан байгаа.

Табяад онуудай һүүл багта артистын бэлиг шадабари улам бэхижэжэ, хуур болон чаанза гээшэмнай аялга хухалгынгаа талаар классическа инструментнүүдһээ дутахагүй юм гэжэ элирхэйлэн харуулаа бэлэй. Олон янзын туршалгануудые хэжэ, национальна инструментнүүдэй техническэ арга боломжонуудые үргэдхэжэ, орёо хүшэр хүгжэмтэ зохёолнуудые гүйсэдхэхэ аргатай болгоо. Репертуартаа тэрэ гансашье буряад композиторнуудай зохёолнуудые оруулдаггүй, гадна Ж. Люллиин, А. Дворжагой, П. Чайковскиин, Л. Бетховеной болон олон бусад классигуудай хүнгэн жанрай зохёолнуудые яһала урагшатайгаар гүйсэдхэнэ. Энээнһээ гадна национальна инструментнүүдые хонгёо абяатай болгохын тула нарижуулан һайжаруулаа.

Хууршанай бэлиг шадабари тухай дээрэ дурдаа бэлэйбди. Агуу октябриин 40 жэлэй алдарта ойдо зорюулагдаһан Бүхэсоюзна фестивальда Ардан Зонхоев хабаадалсажа, хүндэлэлэй дипломоор шагнагдаба.

1959 ондо Москвада болоһон Буряадай искусство б[...]тературын хоёрдохи декадын үедэ А. Зонхоев [...] Л. Аюшеевэй «Балладые» хуур дээрэ наадажа, жэн[...] буряад аялгые олоной сэдьхэлдэ үрэһэ тарин гүйсэ[...] «Ардан Зонхоевой хуур дээрэ наадахада, үбгэн Байга[...] хир долгинуудые, ногоон түжаар бүрхөөгдэһэн хада [...]оые, оёоргүй гүнзэгы огторгойн майхан доро ногоорһ[...] гээтэ уужам талые—зүгөөр буряад арадай үзэсхэл[...] тала дайдые яажа харангүй болохоб» гэжэ нэгэ рецен[...]бэй газетэдэ бэшээ бэлэй.

Һүүлэй үедэ А. Зонхоев буряад арадай инструме[...] оркестрые һэргээн эмхидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хаба[...] һара, жэлнүүдэй ошохо тума тэрэниие нэгэ тон шухал[...]дал зобоодог. Ямар асуудал?.. Буряад арадай инстру[...] дээрэ наадаха гээшэмнай тиимэшье хүнгэн бэшэ ха [...] саашадаа тэрэнэй хуби заяан ямар болохоб? Энэ [...] хүгжэмшэниие һонирхуулна.

Дүрбэн янзын хуур ба чаанза байгуулха хэрэгтэ тэр[...]далсаһан юм. Тиихэдэ инструмент бүхэнииinь онсо ө[...]гаатай, абяаниинь хонгёо бүдэхишье байдаг шуу. [...] чаанза дүрбэн утаһатай аад, эшэ дээрэнь зохёогдоһо[...] нимгэхэн түмэрхэнүүдынь абяаень тааруулдаг юм. Ар[...]хоевой зохёоһон капрон болон нейлон утаһан инстр[...] абяае бүри хонгёо гоё болгоо бэлэй.

Буряад хүгжэмшэнэй зохёоһон инструментээр Мон[...] һонирходог. Аха дүү монгол орон гастролёор ошолсо[...] чаанза болон бусадшье инструментнүүдые нарижуул[...] нүхэр ёһоной хөөрэлдөөндэ хабаадалсаһан, дурадхал[...] жануудаа оруулалсаһан байна.

Шагнагты, хууршан наадана!..

Жэнхэни гоё буряад аялга уянгатан зэдэлнэ.

Мэдээжэ хүгжэмшэнэй, Буряадай АССР-эй габьяат[...] Ардан Федорович Зонхоевой бэлдэжэ байһан шэнэ [...] яһала баян, шагнагшадые эрхэ бэшэ һонирхуулхал б[...]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Ф. Зонхоев.

О. КУНИ[...]
хүгжэм шэнжэ[...]

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

ШЭХЭНЭЙ ШЭМЭГ
НЮДЭНЭЙ ХУЖАР

Буряад хүгжэмшэ тухай.
Зоргоороо оронон тракторист.
Уран шүлэг. Ёгто мүрнүүд.

Даши ДАМБАЕВ

СОГТО ХАНГИЛ

Энхэ мүнхын аршаан түгэс
Эгээл нангин үлгы нютаг —
Сэсэг набшаар надхан байдаг
Сэнгүү номин Согто Хангил,
Согто Хангил!
Табан хушуун адуу малтай
Талын хүнэй хоймор нютаг—
Хэтын жаргал юрөөн байдаг
Хэзээш минии Согто Хангил,
Согто Хангил!
Газар дэлхэйн сээжэн дээрэ
Ганса тоонто эхэ нютаг —
Алаг зүрхым хүлгөөн байдаг
Аглаг һайхан Согто Хангил,
Согто Хангил!
Орьёл үндэр наран доро
Олон харгын бэлшэр нютаг--
Холын замда дуудан байдаг
Талым эхин Согто Хангил,
Согто Хангил!

КОМСОМОЛ

Ашата Ленинээр юрөөгдэн,
Алдаршан суурхааш, Комсомол.
Арадай нангин хэрэгэй түлөөдэ
Абьяастай
тэмсэнэш,
Комсомол!
Байлдаандаш, ажалдаш, эрид
шууд
Бадарнал солош, Комсомол.
Амжалтыш гэршэлэн толорһон
ордеңууд
Аржынхайл
шамдамнай.
Комсомол!
Жагсаалаа шударгы нэгэдхэн,
Жабхалан түгэс, Комсомол.
Коммунис партидаа нангинаар
түшэглэн,
Хододоо
урагшаа,
Комсомол!

ҺОГТУУ ШААДАЙ, ХҮМЭРИҺЭН ТРАКТОР

Үһан ТУЛАМ болотороо архидаһан Омоноев Шаадай һүүлшынгээ хундага нэгэ амяар хүнтэрүүлээд, гэрэйнгээ хүндэ соо юушьеб даа хэжэ байһан эжыгээ һөөлдэнги бүдүүн хоолойгоор оогодоодхибо.

— Яагааб, юун болооб, мухаа? Һоттоош, амаржа унта, эжынгээ үгэ дуулаадхи даа,—гэжэ эжынь шал һогтуу Шаадайе үнэн зүрхэнһөө аргадаба.

Балшар багаһаа «эрхэ монсогоор» хүмүүжүүлэгдэһэн Шаадай сухалдаһан сар мэтэ хүлээн хараад, хүрин улаан хасараа шангаханаар нюхаадхиба. Мангарай охиндо манаршаһан нюдэндэнь шэлтэй архиһаа ондоо юумэн торсолдоборгүй. Үни хада хооһоршоһон шэлээ хоолойгоорнь хүнтэрүүлээдшье туршаба. Теэд хотыень халуу урьюулха юумэн һоргдобогүй. Дэмыртэрээ һогтоһон Шаадайн хүлөөрөө ноол дэбһээд, арбагашан бодохотойнь хамта эжынь гүйжэ ерэд:

— Хүбүүмни, ихэдээ яажа байнаш, болиш, һогтуу хаямши. Магазимнайшье үни хада хаагдаа, газаашье хүйтэн шуу. Һоттоош, амаржа унта даа,—гэжэ дахин аргадаба.

Теэд һогтуу Шаадай эжыгээ дуулаха юм бэшэ. Шудэ амаа хабираад, газаашаа гарахаа тэгүүлбэ.

— Болиш, ихэдээ яагаабши, амаржа унтыш даа,—гэбэ эжынь.

Гэрэйнгээ тэгэн дунда вайгаргажа байһан Шаадай хайрата инаг эжыгээ хажуу тээшэнь тэмтэртэрнь түлхеэд, газаа гарахынгаа урдахана:

— Юу унтыш гэжэ! Би оройдоо һоттоогүйлби. Үшөө нэгэ шал асарһууб,—гэжэ бабанаад, үүдээ хаб-яб напзэ бэлэй.

«Эхын эрхэ монсот» гэжэ дээрэ дэмы дурсагдаагүй. Баргажанай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо мүнөө трактористаар хүдэлдэг Омоноев Шаадай балшар багаһаа үнэхөөрөөшье эрхээр хүмүүжүүлэгдэжэ, зоргоороо ябажа һураһан юм. Эжынь ори гансахан хүбүүнһээ оройдоо юушье хайрлаагүй, дуран соонь байхые оролдогшо һэн. Мүртэй һургуулидашье ябалсаагүй, ошохо сагтаа ошоод, үгы һаа хэшээлһээ тэрьедэшэхэ.

Имэрхүү ахир хүмүүжэлгэтэй хүбүүн борьбо дээрээ бордойн бодожо, «бэеэрээ бэрхэб, өөрөө өөрсэб» гэһэн түхэлтэйгөөр мүнөө аашална.

Гэмынь урдаа, гэмшэлынь хойноо гэһэндэл, үдэр бүхэндэ хүбүүгээ шарайшалжа һууһан эжынь сэдьхэлээ зобоно бшуу. Ганса өөрыгөө дээгүүр тоодог Шаадай хайрата инаг эжы, сугтаа хүдэлжэ байһан үетэн нүхэд тухайдаа бододоггүй, харин үдэр бүхэндэ архидаад, сээжэ үбсүүгээ хүрхылгөөд лэ ябадаг.

* * *

Газаа хоёр хүнэй тэбэрилдэмэ харанхы. Һогтуу Шаадайн нойрмог нюдэндэ мүртэй юумэн дайралдабагүй. Магазиншье үни хада хаагданхай. «Трактораа газаагаа орхёо һаа, Улан харайлгаха һэм» гэхэ мэтын бүүдэгэр бодолнуудые тархи соогуураа гүйлгэжэ байгараа, хаяа халхаад һуудаг хүрэшэгөө «Беларусь» тракторые харaадхиба.

Тушаан болохоёо тэрэ үдэшэ тракторист Василий Архипович Соломенский гэртээ үгы байшөө. Гэртэхинэйнь харaһаар байтар һогтуу Шаадай «Беларусь» тракторыень хулуужа унаад, Яригта нютагһаань арбаад модоной газарта оршодог Улан тээшэ аһан шадалаарнь харайлгаба.

Тэрэ үдэшэ Уланай клубта «Майор Вихрь» гэжэ уран һайханай кинофильм табигдаха байһан тула, хүнүүд бултаараа шахуу тиишэ субаба. Ондоо сондоо харайһан трактор харахадаа бүгэдөөрэн ухаа мэдээ алдажа, клуб соо бушуухан шэбээлбэд. Магазинай наймаалагшые оложо ядаһан Шаадай бүри сухалдаад, Улан соогуур зоргоороо харайлгаба.

Теэд саашадань юун болоо һэм? Һогтуу Шаадай тэлэрээ һэн гү?

Гайхалдаадшье ялалйбди даа. Хүнэй трактор хулуужа харайлгахань багадаал, харгы зубшаһан нүхэ руу тэрэ тракторыень һэсгүй хүнтэрүүлээ бэлэй.

— Үгы, би В. А. Соломенскиин тракторые хулуутаагүйб, хүнтэрүүлээшьегүйб,—гэжэ хойто үдэрынь Шаадай гол таһа мэлзээ һэн.

Хүнүүдэй мэдэһээр байтар хүдалаар хэлэхэнь гайхалтай. Һогтуугаар аашалһыешни, архи бэдэржэ ябаһыешни, нүхэр Соломенскиин тракторые хүмэрюулжэ ябаһыешни, би, Будамшуу, хараа һэмнайб.

Ажаглаад ябан гэһээм, Шаадайда адлирхуу хүйхэрнүүд хааяагуур үсөөн бэшэ дайралдана. Шал һогтуугаар архи намнаһан, трактор гү, али автомашина хүмэрюулһэн сошордомо дохёо дуулдаһаар байдаг. Ажахын хүтэлбэрилэгшэд шиидхэхы хэмжээ абаха аабза гэжэ найдахадаш, үгы даа, шортоо. Зарим хүнүүдэй ажаглалта хэхэдэ, бар хүсэндөө найдаһан Шаадай мэтэ нэтэрүүшүүл араатай нюдаргаа хамартань тулгаад:

— Маа, энээхэниие үндөөд үзэ даа! Ноёдто хөөлохотойгоо хамта үнэрыень туршахал байхаш! гэжэ занадаг.

Хабарай тарилгын, таряа хурaалгын үедэшье архиин хойноһоо трактораараа харайлгадаг, ажал хүдэлмэри гэдэргэнь татадаг, техникэ эбдэдэг ушарнууд али олоор тохёолдодог. [...] ерэхэдээ түрэ найрта т[...]раа гүйлгэдэг архиншад [...]хиин алмай, тархиин т[...] һэндэл, дүрбэ-табаарaа [...]дань һуутаад, ямаршье [...] ондоо сондоо харайл[...] ямар ехэ аюултай байна [...] Иимэ хүйхэрнүүдтэй эр[...]гаар тэмсэмээр.

Хараһан үзэһэн, гай[...]лыһан тухайдаа шадахы[...]лоол, Баргажанай айма[...] партсъездын нэрэмжэтэ [...] хүтэлбэрилэгшэд архин[...]дайе хазаарлаха бэзэ гэж[...]наб.

БУДАМ[ШУУ]

ТАЙГЫН ФЕРМЭДЭ

Баунтын аймагай Икат уулын бөөрёор «Заветы Ленина» колхозой оро үсхэбэрилгын бригаданууд һуурижанхай. Тэндэ Е. В. Мордоновагай, Ж. И. Молоковой хүтэлбэрилдэг бригадануудта оронуудые үүсэлжэ эхилбэ. Түрүүшын квартал соо 300 оро үүсэлэгдэжэ, эрхим шанартай мяхан гүрэндэ тушаагдаха байна. Улаан-Үдын худалдаа наймаанда һаяын үдэрнүүдтэ амта шэмээр, шанараараашье үхэрэйхиһөө дутуугүй бугын мяхан [...] байна.

Тиихэдэ орын годоор [...] эвенк гуталнууд али зэр[...] гээшэб! Тэрэниие үмдэхэ ду[...] шуул тон олон байдаг. 300 [...] 1200 годон—энэмнай 300 [...] үмдэхэ гоёлой гутал болоно [...] Мүнөө Баунтын аймагай а[...]дай ажаһуудалай эрилтэ [...] комбинатай хүдэлмэрилэгш[...]гын гою бэлдэхын тула [...] фермануудтэ гаранхай.

В. ЧУНАВ[...]

Гунга ЧИМИТОВ

ГУРБАН СОНЕТ

ҮГЭ ХЭРЭГ ХОЁР

Дандаа үнэгүй, туһагүй үгэ суглуулжа,
Дабтан байжа шашахада, угаа бэлэн даа.
Дайда Далайн юумэ найдуулжа, найдуулжа,
Дары мартадаг нямһал уладууд олон даа.
Үнэтэ сагымнай тэдэнэй һамшаадагынь мэдэгдээ,
Үгэ хэлэхэдэнь, үһэн үрзыдэг болонхой.
Эгээл энээндэл, дайратай морин шэшэрдэг,
Эмээл тохоходо, үбдэдэг лэ нюрганайнь холонхой.
Зоргоороо мнил дэмы дэмы хашхараад,
Зондо этигүүлжэ ядаа һаа, тэрэниие бү гайха.
Хүхэ мүльһэ хүнэй шэхэндэ хашахада,
Хүйтэ даахаһаа бэшэ юун байхаб!
Хэндэш хэрэггүй хооһон үгэ бү хүбшэлэ,
Хэлэхэ гэһэнээ бодото хэрэгээрээ гэршэлэ!

НЭЭРЭЭ, ХЭЛЫШ!

«Хэбтэһэн хони бодхоохогүй хүн» гээшэ гээд,
Хэсүү зэмэ тоходог лэ залуу зариманда.
Үүхн, өөдэгүй, һула нэгые элирүүлээд,
Үгын хурсаар арадай нэрлэһэниинь үнэн даа.
Алим бэ, нээрээ, хэлыш, аба эжынш юрөөһэн
Анханайшни дорюун зан, сэдьхэлэйш халуун?
Юундэ бэеэ һуладхан, ганса—үрөөһэн
Юрэндэггүйгөөр һалирнаш ажабайдалһаа холуур?
Хаанаб, хэлыш, шэн зоригш, урма баяршни,
Харанхые толотуулдаг инаг дуранайш гал?
Ажабайдалай далайда иигэжэ тамараа хадашни,
Алдуурхал даа хэтэдээ наһанайш этигэл найдал...
Дурлажаш шадахагүй, үзэн ядажаш бирахагүй
Дурбижа ябадаг хүбүүдые басагад анхарнагүй.

АЖАЛ

Арюун мүнхэ дэлхэй дээр амиды мэндэ ябахые
Аза жаргал гээгүй һаа, нээрээ, юун гээд
нэрлэлтэйб!
Баабай эжын үршөөһэн энэ ганса наһые
Багаханш хирэ тортоггүй сэбэрээр эдлэхэ
хэрэгтэй.
Ажабайдалай эхин мүр—ажал гэдэг үнэн даа,
Аабагар жаахан байхаһаа энэ дүрим мэдэнэбди.
Һургуули, техникум, институт—энэмнай ехэл
ажал даа,
Һураһан, мэдэһэн бүхыгөө зондоо дууһынь
үгэнэбди.
Хүлһөө гарган хүдэлөөгүй, һээхэлзэһэн
заримашуул
Хүхыжэ, үнгэ дурһагүй—үбшэнэй уурхай
болодог.
Хүнэй хуби заяан задарюун хоёр гартань шуу,
Хүнгэн һэбхеэр ябаһан хүн—өөрөө өөртөө
гомодог.
Хүдэлмэри ажалда бүхы наһаяа зорюулаад,
Хүн зоной дунда ябахадашье эшэгүүригүйл даа.

ГЭМШЭЛ

Гэмынь урдаа,
Гэмшэлынь хойноо.
Оньһон үгэ

— «Арбан долоо гартам байн,
Арадаа түйсэтэй ноёсор бай!..»
Эрхин долёон дуулажа,
«Эреэн морёо» заадуулан,
Шүүбэриин жолоо баринхай,
Шүлһөө залгин тамшаажа,
Аргагүй хүхюу һуутараа,
Алда алдаһаар алдабаб.
Хайран зөөрөө хармалан
Хара бууҗа шэшэрбэб...
Эсэсэй һүүлдэ нюсэгэрөөд,
Эшэжэ, гэмшэжэ сүхэрөөд,
Үргэһэ нойргүй зобонхой.
Үбшэн хүндэл һуларанхай.
Ажал хэрэгээ алданхай,
Арай голтой һууналдяа.
Үлбэр нервэм хатажа,
Үхэхэ сагни ерэхэнь ха.

Фиб Шиб хоёр.

ҺАЙРХУУ БАЯН

Нэгэтэ дүрбэн ангуушад һайрхуу баянай игнажа гараһые мэдээд, заатагүй маанадай отогто хүрэжэ ерэхэ байха гэлсэбэ. Ой тайгада байрладаг бүхы ангуудай, шубуу шонхорой мяха танидаг, үнэрөөрнь илгаруулжа шададаг хүнби гэжэ баян нээрээ хэлэдэг юм ха гү, мүнөө тэрэнэй үнэн, худалые шалгажа үзэе гэлсээд, тирлааг алажа шорлоод, түүдэгэй галда шараад байбад. Һайрхуу баянай ерэхэдэ, «Таамнай наһан соогоо тоолошогүй олон һойр алажа, шулыень ууҗа, эдимэ үзэһэн хүн бээзэт даа. Мүнөөдөө бидэ хоёр һойр алажа, нэгыень өөһэдөө эдижэрхёобди. Харин та амандаа хэшэгтэй хүн байнат. Энээхэн шүүһэтэйнь шараһан һойрой мяха хүртэжэрхигты», — гэжэ турлаагайнгаа мяха һарбайбад.

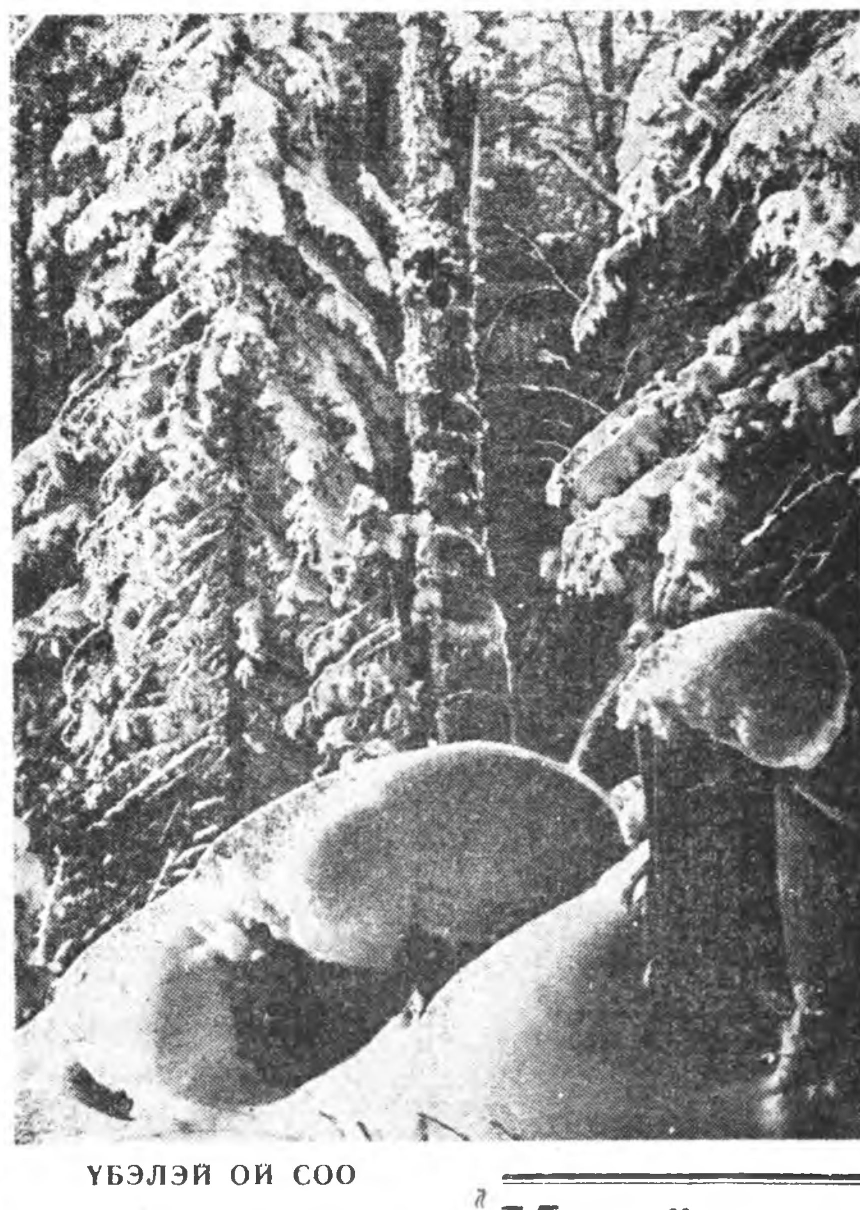
Һайрхуу баян һарбайһан турлагайнь мяха абажа: «Одоо битнай үдэршын газарһаа шарагдажа байһан мяха үнэрөөрнь мэдэдэг хүм. Мүнөө эгээл тиимэ үнэр аяар холоһоо унхидажа, һойройл мяхан шарагдажа байба ха гэжэ мэдээл һэм»,—гэжэ хухин хөөрэн һууҗа, яһынь мүлжэжэ байжа дууһан эдижэрхибэ. Тэрэнэй эдеэлжэ дүүргэһэнэй һүүлээр: «Заа, хэр амтатай һойр байбаб?» —гэжэ дүрбэн ангуушад тэрээнһээ асууба. «Хэлээ таһа хазажархимаар амтатай тарган мяхатай һойр байбал. Намда иимэ тарган һойрнууд хэдэн зуугаадаараа дайралдахаа яаб. Һамгандаа бэлэгтэй ошохо бэлэйлби»,—гэбэ һайрхуу баян.

Дүрбэн ангуушад нюур нюураа харалсан, турлаагайнгаа үдэ далиие, толгой һабарые уута сооһоон гаргажа: «Энэл даа, мүнөө эдиһэн шубуунаймнай үдэ дали», —гэлдэжэ баянда үгэбэд.

Турлаагай үдэ дали, толгой һабар хараһаар һайрхуу баян ангуушадта мэхэлэгдэһэнээ мэдэжэ: «Таанар намай юундэ гасаалба гээшэбта?»—гэжэ үг-маг дуугаржа һуутараа тэсэнгүй ойгоо гутажа, эдиһэн мяхаа бөөлжэбэ.

Тэрэ гэһээр һайрхуу баян ой тайгада байрладаг бүхы ангуудай, шубуу шонхорой мяха танидаг, үнэрөөрнь илгаруулдаг хүнби гэжэ һайрхахаа болёо һэн ха.

Ф. ЦЫДЕНЖАПОВ.

ҮБЭЛЭЙ ОЙ СОО

Һалхитай, жабартай үдэр ойһоо гараад үзэ. Шэрүүн һалхин хасарые гамгүйгөөр шэмхээд абаха. Эгээл эндэ Н. А. Некрасовай «Тохойн шэнээн бэетэй таряаша дорюун хүбүүн» гэһэн шүлэг һанагдана.

Ой соо намдуу. Һалхилнагүй.

Н. ЯХНОВЕЦКИИН фото.

ПРАВДА БУРЯТ[ИИ]
МҮНӨӨДЭРЭЙ [...]
НОМЕР[...]

Нэгэдэхи хуудаһанда: [...] буулинай «Союз-4», [«Со]юз-5» онгосонуудай ни[...]гэ тухай ТАСС-ай мэд[ээ]нүүд. Парти ба прав[итель]ствын хүтэлбэрилэг[...] космонавтнуудта элы[...] амаршалга.

Замбуулинай «Со[юз...]» онгосын ниидэлгээ д[...]жэ бууһан тухай ТАС[С-ай] мэдээсэл.

Хоёрдохи хуудаһанда: [...]бан жэлэй түсэбые б[...] һоонь урид» гэһэн г[...] доро информацинууд. [...]луушуулай хамтын б[...]нуудые шалгалтын [...]риал.

Гурбадахи хуудаһ[анда]: Совет эрдэм техникы[н ...]нэ илалта тухай ТАС[С-ай] корреспондентнүүдэй [...]на шэнжэлэлгэнүүд. [...] саанаһаа абтаһан мэд[ээ]нүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһ[анда]: «Субботний огонёк».

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУД[...]

Манай адрес, телефону[уд]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54[...] приёмная—54-93. зам. редактора—68-08, зам. редактор[а —] 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—66[...] отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64[...] 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленност[и ...] строительства—61-35, советского строительства и быта—68[...] культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, [ин]формации—34-05, общественная приёмная—56-62, машин[...] бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Со[ве]те Министров БурАССР.

Н-00319. Зак. № 43.